

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა

წელიწადი

2021

სპეციალური გამოცემა

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

თამარ აკობია*

კერძო სამედიაცო მორიგების აღსრულების საკანონმდებლო გარანტიები ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოებისა და საქართველოს კანონმდებლობის შედარების მაგალითზე

სტატია ეძღვნება კერძო მედიაციის შედეგად მიღწეული სამედიაციო მოხიგების აღსრულების საკანონმდებლო მექანიზმებს, მის ხოდსა და მნიშვნელობას მედიაციის ინსტიტუტისთვის. ამ მიზნით შეფასებულია კერძო და სასამართლო მედიაციის უხიფხობიერება, პიროვნების შედეგად ფორმირებული მოხიგების აღსრულების სპეციფიკა და მედიაციის აღსრულების საკანონმდებლო გახანტიების პირობები.

სტატიაში წარმოდგენილია საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის ანალიზი სამედიაციო მოხიგების აღსრულებასთან მიმართებით, როგორც ომბივი ნებაყოფლობითი შეთანხმების დახვეწის პრინციპის საშუალება. აგრეთვე, ყუხადლება გამახვილებულია საერთაშორისო პრაქტიკაზე, კერძოდ, შედარებით-სამართლებრივი ანალიზის საფუძველზე შეფასებულია საქართველოს კანონმდებლობის საერთო და განმასხვავებელი ნიშნები ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოების: გერმანიის, ბელგიისა და ფინეთის მოქმედი საკანონმდებლო ბაზის, სამედიაციო პრაქტიკასა და საერთაშორისო სამართლებრივ აქტებზე დაყრდნობით.

საკვანძო სიტყვები: კერძო მედიაცია, სასამართლო მედიაცია, სანოტარო მედიაცია, საერთაშორისო სამედიაციო მოხიგების აქტი, სამედიაციო მოხიგების აღსრულება, მედიაციის აღსრულების მექანიზმები, აღსრულებაზე უახის თქმის საფუძველი.

1. შესავალი

მედიაცია დღესდღეობით სოციალური ურთიერთობების სამართლებრივი რეგულირების ნაწილად ჩამოყალიბდა, რომელიც მიჩნეულია დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუ-

---

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სამართლის მაგისტრი.

ალეზად და სოციალური წესრიგის დამყარების ნაგულისხმევ მეთოდად.¹

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის „ეფექტური მედიაციის“ სახელმძღვანელო² მედიაციას აღწერს, როგორც ნებაყოფლობით პროცესს,³ რომლის თანახმადაც, მესამე პირი ეხმარება ორ ან მეტ მხარეს, მათივე თანხმობით, კონფლიქტის თავიდან აცილებაში, მის მართვასა ან მოგვარებაში, რაც უზრუნველყოფს ურთიერთშეთანხმების მისაღწევად მხარეთა მიერ შეთანხმების შემუშავებას.⁴

მედიაციის ინსტიტუტის ქმედითი და ეფექტური ფუნქციონირებისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მედიაციის შედეგის - სამედიაციო მორიგების აქტის სამართლებრივი ბედი, როგორც მისი აღსრულების საკანონმდებლო გარანტიები, ვინაიდან სხვა ინსტიტუტებისგან განსხვავებით მედიაციის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ პრინციპს ნებაყოფლობითობა⁵ წარმოადგენს. შესაბამისად, საინტერესოა რამდენად არის შესაძლებელი მედიაციის მონაწილე პირთა ნებაყოფლობითი „ნების ჩარჩოებში მოქცევა“⁶ და მისი დაქვემდებარება შესასრულებლად სავალდებულო საკანონმდებლო აქტისათვის.

---

¹ *Burns P. R.*, Some Ethical Issues Surrounding Mediation, *Fordham Law Review*, Vol. 70, Issue 3, 2001, 691.

² The United Nations, *Guidance for Effective Mediation*, A/66/811, 25 June 2012.

³ Initiative Mediation Support Deutschland, *Basics of Mediation: Concepts and Definitions Fact Sheet Series: Peace Mediation and Mediation Support*, German Federal Foreign Office and Initiative Mediation Support Deutschland (IMSD), 2017, 1.

⁴ The United Nations, *Guidance for Effective Mediation*, A/66/811, 25 June 2012, 4.

⁵ მედიაციას ნებაყოფლობითი შეიძლება ეწოდოს, როდესაც მხარეები თავიანთი სურვილით მიმართავენ ამ სახის პროცედურას. თუ კანონმდებლობა ავალდებულებს მხარეებს, რომ მიმართონ მედიაციას, მაშინ ადგილი აქვს სავალდებულო მედიაციას. მითითებულია: *Rosu A.*, *Mediation - Voluntary or Mandatory Procedure*, *Acta Universitatis Danubius Juridica*, Vol. 1, 2010, 122.

⁶ *Smith G.*, *Unwilling Actors: Why Voluntary Mediation Works, Why Mandatory Mediation Might Not*, *Osgoode Hall Law Journal*, Vol. 36, Issue 4, 1998, 878.

კვლევის მიზანს წარმოადგენს კერძო მედიაციის მოქმედი საკანონმდებლო მდგომარეობა და 2019 წლიდან განხორციელებული რეფორმები, განსაზღვრა თუ რამდენად იცავს მედიაციის მხარეებს სახელმწიფო და როგორ არეგულირებს კერძო მედიაციის შედეგად მიღებული სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულების პრობლემატიკას. ამ მიზნით განხილულია კერძო სამედიაციო მორიგების აქტის სამართლებრივი ბუნება და მისი აღსრულების არსის მნიშვნელობა. ამასთან, საუბარია ზოგადად სამედიაციო მორიგების აქტის სასამართლოს წესით აღსრულების შესაძლებლობის მნიშვნელობაზე, თუ რამდენად დადებითი ან უარყოფითი გავლენა შეიძლება იქონიოს მორიგების აქტის დაქვემდებარებამ იძულებითი აღსრულებისათვის მედიაციისა და პროცესის მონაწილე მხარეთა ინტერესებსა და უფლებაზე, რომელიც პირდაპირ პროპორციულად დაკავშირებულია მედიაციის ნებაყოფლობითობის პრინციპთან. გარდა ამისა, ნაშრომში განხილულია კერძო სამედიაციო მორიგების სახელმწიფოს მიერ მისი ცნობისა და დამტკიცების შესაძლებლობა აღსრულებამდე. კერძო სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულების მნიშვნელობის უკეთ აღსაქმელად შედარებულია სასამართლო და სანოტარო მედიაციის სახეები და მათი აღსრულების შესაძლებლობა. ამასთან, განხილულია საქართველოს კანონმდებლობაში განხორციელებული სამედიაციო რეფორმა, თუ რამდენად არის შესაბამისობაში უახლესი ცვლილებები საერთაშორისო დირექტივებთან და შეთანხმებებთან, მათ შორის კოლექტიური შრომითი დავების აღსრულების სპეციფიკის გათვალისწინებით.

2. კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების არსი და მნიშვნელობა

2.1. მორიგების აქტის სამართლებრივი ბუნება და აღსრულების როლი

მორიგება მოდავე მხარეთა შორის განხორციელებული ნებაყოფლობითი ხასიათის სამართლებრივი მოვლენაა, რომე-

ლიც ორმხრივ ურთიერთდათმობას ემყარება.⁷ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში აღნიშნულია, რომ მორიგება შეთანხმებაა, რომელიც ეფუძნება მხარეთა კომპრომისს, გარკვეულ დათმობას, იმ მიზნით, რომ მეორე მხარემ მასზე დაკისრებული ვალდებულებების შესრულება შეძლოს.⁸ ხოლო საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განმარტებით, მორიგება მხარეთათვის კანონით მინიჭებული უფლებაა, თავად გადაწყვიტონ დავის სამართლებრივი ბედი.⁹

მედიაციის პროცესის შედეგად მხარეთა შორის შეთანხმების მიღწევის შემთხვევაში, მედიატორი უზრუნველყოფს მოლაპარაკების პირობების ასახვას წერილობითი ფორმით, რასაც სამედიაციო მორიგების აქტი ეწოდება. მედიატორმა აუცილებლად უნდა დაიცვას წესი, რომლის მიხედვითაც მას არ აქვს უფლება თავად შესთავაზოს მხარეებს შეთანხმების პირობები და გზები. ამის ნაცვლად, მედიატორი უნდა ეცადოს დაასრულოს მედიაცია ისე, რომ მხარეებმა თავად შეძლონ იპოვონ გზები დავის გადაჭრისთვის.¹⁰ კანონმდებელი „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მეშვეობით განმარტავს სამედიაციო მორიგებას, რომლის მიხედვითაც იგი წარმოადგენს მედიაციის შედეგად დავის ურთიერთშეთანხმებით დასრულების შესახებ წერილობით დოკუმენტს, რომლის შესრულება სავალდებულოა.¹¹

---

⁷ *მამაიაშვილი თ.*, მოსამართლის ფუნქცია სამოქალაქო საქმის-წარმოების მორიგებით დამთავრებისას და შედეგები, რომელიც მიიღწევა მორიგებით, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადული 2018-2019“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 103.

⁸ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 5 ნოემბრის №2ბ/1084-13 გადაწყვეტილება.

⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2008 წლის 23 დეკემბრის №ას-531-764-08 განჩინება.

¹⁰ ICDR Canada, Canadian Dispute Resolution Procedures, მითითებულია: *მშვიდგაძე თ.*, მედიატორის როლი მედიაციის დასრულების ეტაპზე, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადული 2020“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2020, 70.

¹¹ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-2 მუხლის „ი“ პუნქტი.

სასამართლო სამართალწარმოებისგან განსხვავებით, მორიგება ეფუძნება მხარეთა შორის ნებაყოფლობით შეთანხმებას სადავო საკითხების გადაჭრის წესზე.¹² შესაბამისად, მედიაციის პროცესის შედეგად მიღწეული შეთანხმება მხოლოდ მხარეთა მიერ გამოვლენილი ნების ავტონომიაა, რომელიც, ფორმალური თვალსაზრისით, ასახვას ჰპოვებს სამედიაციო მორიგების აქტში.

მორიგება, თავისი ბუნებით, წარმოადგენს ვალდებულებით-სამართლებრივი ტიპის გარიგებას.¹³ მორიგების შემთხვევაში კონფლიქტში მყოფ მხარეთა მიერ ხორციელდება ორი ურთიერთმფარავი ნების გამოვლენა, რაც გულისხმობს მოდავეთა მიერ სადავო სამართალურთიერთობის მოგვარების მიზნით კონკრეტულ პირობებზე შეთანხმებას. აღნიშნულის გათვალისწინებით, სამედიაციო მორიგების აქტი ფაქტობრივად აკმაყოფილებს ყველა იმ კრიტერიუმს,¹⁴ რაც სავალდებულოა ორმხრივად მავალდებულებელი გარიგების დადებისათვის. ის ჩვეულებრივი ვალდებულებით-სამართლებრივი ხელშეკრულებაა, რომელიც მხარეებმა ნებაყოფლობით უნდა შეასრულონ.¹⁵ მისი შეუსრულებლობის შემთხვევაში კი მედიაციის გზით მიღწეული შეთანხმება შესაძლოა გახდეს სასამართლო ან საარბიტრაჟო განხილვის საგანი.¹⁶

მედიაციაში მიღწეული შეთანხმება ის ნებაყოფლობითი აქტია, რომელსაც უფრო მეტი პერსპექტივა უნდა გააჩნდეს

---

¹² Les A., Cullen P. B., Settlement and Reform of the Civil Justice System: How Settlement is Changing the Practice of Law, Waikato Law Review, Vol. 17, 2009, 39.

¹³ მამიაშვილი თ., მორიგება, როგორც სამოქალაქო საქმის წარმოების დამთავრების საფუძველი, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2017, 23.

¹⁴ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997, მე-9 მუხლი.

¹⁵ იხ. Kenya Plantation and Agricultural Workers Union v. Maji Mazuri Flowers Limited, 2012.

¹⁶ ცეხცვაძე გ., მედიაცია-დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული ფორმა (ზოგადი მიმოხილვა), თბ., 2010, 244.

აღსრულების, ვიდრე ნებისმიერი სავალდებულო ხასიათის გადაწყვეტილებას, რადგან მისი ნებაყოფლობითი აღსრულება წარმოადგენს მხარეების ნებას და ინტერესს, რადგან მათ თავად ამ ფორმის შეთანხმებას მიაღწიეს, რაც ივარაუდება რომ ნებაყოფლობით უნდა აღასრულონ კიდევ.¹⁷ შესაბამისად, სავარაუდოა, რომ სამედიაციო მორიგება უფრო მეტად ორიენტირებულია და ემსახურება ნებაყოფლობით აღსრულებას, რადგან იგი მოდავე მხარეთა შინაგანი ნების ამსახველი დოკუმენტია. თუმცა, მიუხედავად გამოვლენილი ნებისა, შესაძლებელია მხარეს არ ამოძრავებდეს შეთანხმების რეალურად განხორციელების მიზანი, რის საფუძველზეც „ახსებობს ჩისკი მედიაციის მონაწილის მიერ სამედიაციო მოხიგების პირობების დახლვევისა, ხაც თავის მხრივ მედიაციის ინსტიტუტის უპიჩაგესობებს, ხოგოჩიცაა ეჩოის, ეკონომიუხოობის და უხთიეხთობის შენახჩუ-ნების კიჩეგიუმები, საფხთხის ქვეშ აყენებს.“¹⁸

ერთ-ერთი მხარის მიერ სამედიაციო მორიგების პირობების დარღვევა ექცევა სტანდარტულ სახელშეკრულებო ურთიერთობათა ქრილში, რა დროსაც პროფესორი კეტლინ პეინი განიხილავს სამედიაციო მორიგების აქტის დარღვევის შემთხვევაში რეაგირებისა და გამოსწორების ალტერნატივებს, რომელიც გულისხმობს: 1) დარღვევის იგნორირებას, 2) ხელახალი მოლაპარაკების წარმოების მცდელობას ან/და 3) სასამართლოს მიერ შეთანხმების იძულებით აღსრულებას. სწორედ, ეს უკანასკნელი ალტერნატივა უზრუნველყოფს სამედიაციო მორიგების შესრულების ალბათობის გაზრდას,¹⁹ ვინაიდან იძულებითი აღსრულების საკანონმდებლო გარანტიები ემსახურება მედიაციის მონაწილეთა ინტერესების დაცვას სა-

---

¹⁷ *ყანდაშვიდი ი.*, საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასამართლო ფორმები, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2018, 103.

¹⁸ *Sussman E.*, The Final Step: Issues in Enforcing the Mediation Settlement Agreement, the Fordham Papers, 2008, 4.

¹⁹ *Cover Payne C.*, Enforceability of Mediation Agreements, Journal on Dispute Resolution, Vol. 1, Issue 2, 1986, 386.

ვალდებულო მართლმსაჯულების გზით. დარღვევის იგნორირება ან ხელახალი მოლაპარაკების წარმოების მცდელობა, თავის მხრივ, უარყოფითად აისახება მედიაციის ქმედითობა-სა და ეფექტურობაზე, რამაც საბოლოო ჯამში შესაძლოა გამოიწვიოს რისკი მედიაციის სოციალური დეინტეგრაციისა. სამედიაციო მორიგების აქტისათვის აღსრულებადობის შესაძლებლობის მინიჭებით სახელმწიფო ეხმარება სუბიექტს მიღწეული ორმხრივი შეთანხმების რეალიზებაში, დამატებითი დროისა და ფინანსური რესურსების დახარჯვის გარეშე, ვინაიდან „მედიაციის პროცესში მიღწეული შეთანხმების ხეაღუხ განხორციელებას, მოხიგების აქტის სამახთებელი სტაგუსი განაპირობებს და მის საფუძველზე სააღსრულებო ფუხცდის გაცემის შესაძლებლობა.“²⁰

აღნიშნულთან მიმართებით აღსანიშნავია ევროპარლამენტისა და ევროპის საბჭოს 2008 წლის 21 მაისის დირექტივა სამოქალაქო და კომერციული დავების ასპექტებთან დაკავშირებით,²¹ რომლის თანახმადაც ხელშემკვრელი ქვეყნები იღებენ ვალდებულებას, განახორციელონ შიდასაკანონმდებლო რეფორმები, იმგვარად, რომ შესაძლებელი გახდეს სამედიაციო მორიგების შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულება. თუმცა ევროპული დირექტივა არ აკეთებს კონკრეტულ დათქმას, თუ რა ფორმით უნდა განხორციელდეს აღნიშნული საკითხის იმპლემენტირება.²²

---

²⁰ დეონიძე ი., ნუცუბიძე მ., სანოტარო მედიაციის ინსტიტუტის თავისებურება ქართულ სამართალში და მისი განვითარების პერსპექტივა, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადეული 2018-2019“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 104.

²¹ Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21.05.2008.

²² Zeller B., Leon Trakman L., Mediation and Arbitration: The Process of Enforcement, University of New South Wales, Law Research Series, Sydney, 2019, 8.

2.2. იძულებითი აღსრულების დადებითი და უარყოფითი ასპექტები

სამედიაციო მორიგების აღსრულების მნიშვნელობაზე საუბრისას, უნდა გვახსოვდეს, რომ მედიაციის პროცესი წარმოადგენს დავის გადაწყვეტის ერთ-ერთ ალტერნატიულ საშუალებას, რომლის მთავარი უპირატესობა მისი სამართლებრივად მოქნილი ბუნებაა.²³ თუმცა რეალურად მედიაციის უპირატესობების აღქმა მხარეთა მიერ ხორციელდება მაშინ, როდესაც დგება რეალური შედეგი. მედიაციის პროცესის ეფექტურობას არსებითად განსაზღვრავს არა მხოლოდ მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმებების რაოდენობრივი მაჩვენებელი, არამედ იმ საკანონმდებლო და პრაქტიკული გარანტიების არსებობა და ქმედითობა, რომლებიც უნდა უზრუნველყოფდეს მედიაციის გზით მიღწეული შეთანხმებების აღსრულებას.²⁴

პირველ რიგში, მორიგების აქტის აღსრულების შესაძლებლობა დადებითად აისახება მედიაციის ინსტიტუტის რეპუტაციასა და ნდობაზე. იურიდიული დოქტრინის თანახმად, მედიაციის პროცესში არ არსებობს წაგებული მხარე²⁵ (ე.წ. *win-win situation*),²⁶ თუმცა შეთანხმების მიღწევა და სამედიაციო მორიგების აქტის ხელმოწერა მხოლოდ ფორმალურია, თუ პრაქტიკულად განხორციელდება შეთანხმების პირობები, რისი რეალური მოლოდინიც მხარეებს გააჩნდათ მედიაციის

²³ ბალათუჩია გ., სამედიაციო მორიგების აღსრულება საქართველოში, სამაგისტრო ნაშრომი, თბილისის ღია უნივერსიტეტი, თბ., 2020, 17-18.

²⁴ ცინცაბაძე ა., ქებუჩია თ., შრომითი მედიაციის სამართლებრივი და სოციოლოგიური კვლევა, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი, თბ., 2019, 41.

²⁵ Aydt B. H., Mediation - The Alternative for "Win-Win", ABR, ABRM, CRB, 2001, 1, <http://coar.com/files/pdf/Mediation_Win-Win_Article.pdf> [19.06.2021].

²⁶ Weatherspoon F. D., Kendall I., Resolving Race Discrimination in Employment Disputes through Mediation: A Win-Win for All Parties, American Journal of Mediation, Vol. 5, 2011, 114.

პროცესში ჩართვის მომენტიდანვე. შესაბამისად, სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულება უნარობამ შესაძლოა გამოიწვიოს მედიაციის სუბიექტთა (მათ შორის პოტენციურ სუბიექტთა) ნდობის შელახვა. ამას გარდა, სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკანონმდებლო ბერკეტის არსებობა უზრუნველყოფს სასამართლოს განტვირთვას, რადგან მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმება, ნაკლები დროისა და ფინანსური რესურსის გათვალისწინებით, მხარის სურვილის შემთხვევაში დაექვემდებარება იძულებით აღსრულებას სასამართლოს მიერ გაცემული სააღსრულებო ფურცლის საფუძველზე. აქედან გამომდინარე, მედიაციის მონაწილეს აღარ მოუწევს დამატებით სასამართლოსათვის მიმართვა მისი უფლებების დასაცავად.

სასამართლოსადმი სამედიაციო მორიგების აღსრულების უფლებამოსილების მინიჭებით სახელმწიფო უზრუნველყოფს კეთილსინდისიერი მხარის დაცვას ვალდებულების დამრღვევი მხარისგან, რომელმაც უარი თქვა ნებაყოფლობით მის მიერ ნაკისრი ვალდებულების შესრულებაზე. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის 2002 წლის რეკომენდაციის მიხედვით, მედიაციის ორგანიზებისას სახელმწიფოებმა ყურადღება უნდა მიაპყრონ იმას, რომ თავიდან იქნეს აცილებული უსარგებლო ხარჯები და საქმის გაჭიანურების ტაქტიკად გამოყენება.²⁷ გარკვეულ შემთხვევებში, მხარის ჩართვა მედიაციის პროცესში ხორციელდება არა კონფლიქტის აღმოსაფხვრელად და „კეთილსინდისიერად მოლაპარაკების“,²⁸ არამედ პროცესის გაჭიანურებისათვის. ამიტომაცაა აუცილებელი, რომ არსებობდეს ისეთი სამართლის ნორმა, რომელიც ასეთ დროს მხარეს დაიცავს არაკეთილსინდისიერი მხარისაგან და თანაც

---

²⁷ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის №R(2002)10 რეკომენდაცია „სამოქალაქო საქმეებში მედიაციის შესახებ“, 2002, 3.

²⁸ *ჭაღიძე თ.*, ხანდაზმულობის ვადის დენის შეჩერება მედიაციაზე შეთანხმებით, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადული 2015“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2015, 152.

ისეთი გონივრული ბალანსი იქნება დაცული, რომ მხარეები მედიაციის პროცესის დადებით თვისებებზე უარს არ იტყვიან.

აღსანიშნავია, რომ სამედიაციო მორიგებისათვის აღსრულებადუნარიანობის მინიჭებას თან სდევს ისეთი მნიშვნელოვანი პრინციპის შეზღუდვა, როგორც ნებაყოფლობითობის პრინციპია. ნებაყოფლობითობა, პირველ რიგში, მედიაციის ცნების განუყოფელი და შემადგენელი ნაწილია. იგი სთავაზობს დავის მხარეებს მოქნილ, საკუთარ ნებაზე მოქმედ მექანიზმს.²⁹ მედიაცია ორმაგად ნებაყოფლობითია, ვინაიდან მასში მონაწილეობა დამოკიდებულია მხარეთა ნებაზე, ამასთან, იგი იძლევა შედეგს, რომელიც მხოლოდ მხარეთა შეთანხმებაზეა დაფუძნებული.³⁰ ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლო (CJEU) განმარტავს ნებაყოფლობითობის პრინციპს, რომლის მიხედვითაც „მედიაციის ნებაყოფლობითი ბუნება მდგომარეობს არა მხარეების თავისუფლებაში, გადაწყვიტონ, სურთ თუ არა მიმართონ მედიაციის პროცესს, არამედ იმაში, რომ მხარეები თავად ხელმძღვანელობენ პროცესს და შეუძლიათ თავისუფალი ორგანიზება გაუწიონ მას, მათი სურვილისამებრ და შეწყვიტონ იგი ნებისმიერ დროს.³¹ CJEU-ს ამგვარი ინტერპრეტაცია მიუთითებს იმაზე, რომ სწორედ ნებაყოფლობითობის პრინციპის დაცვა განაპირობებს დამოუკიდებელი სახის გადაწყვეტილების მიღებას, რის შედეგადაც ფორმირდება სამედიაციო მორიგების აქტი.

ევროპარლამენტისა და ევროპის საბჭოს 2008 წლის 21 მაისის დირექტივით სამოქალაქო და კომერციული დავების ასპექტებთან დაკავშირებით,³² აღნიშნულია, რომ მედიაცია

---

²⁹ *Steffek F.*, *Mediation in the European Union: An Introduction*, Cambridge University, Cambridge, 2012, 1.

³⁰ *Andreas N.*, *Making Mediation Mandatory: A Proposed Framework*, *Journal on Dispute Resolution*, Vol. 7:2, 1992, 287.

³¹ *Menini and Rampanelli v. Banco Popolare Società Cooperativa*, 2017.

³² *Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters*, 21.05.2008.

არის პროცესი, სადაც მხარეთა ინტერესები მნიშვნელოვანი და პრიორიტეტულია. მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმებებით უფრო მეტად გარანტირებულია მათი ნებაყოფლობითი შესრულება მხარეთა მიერ, ასევე, მოდავეთა შორის პიროვნული ურთიერთობების ჩამოყალიბება და შენარჩუნება.³³ ნების ავტონომია კი ფაქტობრივად დისპოზიციურობის საფუძველს წარმოადგენს.³⁴ მედიაციისთვის მთავარია ნებაყოფლობითობა და ნება.³⁵ მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების, როგორც ავტონომიური ნების ნაყოფის, დაქვემდებარება კი იძულებითი სააღსრულებო წარმოების პირობებში, თავის მხრივ, ლახავს მედიაციის ფუნდამენტს, ვინაიდან იზღუდება ნებაყოფლობითობის პრინციპი.

ევროკავშირის დირექტივის მიხედვით, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ მხოლოდ მხარეთა სურვილის შემთხვევაში გახდეს აღსრულებადი სამედიაციო მორიგება.³⁶ ასეთ შემთხვევაში, ერთმანეთს უპირისპირდება ნებაყოფლობითობის პრინციპი, რაც, ერთის მხრივ, მედიაციას სძენს განსხვავებულ და მიზნიდველ სახეს, მეორე მხრივ, კი სასწორის პინაზე დევს მედიაციის პროცესში მონაწილე კეთილსინდისიერი მხარის მოლოდინი, რომელიც ენდო პირველ რიგში: ა) მედიაციას, როგორც დავის გადაწყვეტის ეფექტურ გზას, ბ) მედიატორს, როგორც მოლაპარაკების შუამავალს, და ბოლოს, ენდო გ) მეორე მხარეს, რომელმაც მიუხედავად სამედიაციო მორიგებისა, უარი თქვა მის მიერ ნაკისრი ვალდებულების ნე-

³³ გვენეტაძე ნ., გოციხიძე ე., თოხღია ვ., მუხუსიძე დ., სოფხომაძე კ., მემორანდუმის ხელმოწერი ქვეყნების მოსამართლეთა ასოციაციების საერთაშორისო კონფერენციის მასალები მოსამართლეთა საქმიანობის შეფასების, სასამართლო მედიაციისა და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების საკითხებზე, თბ., 2017, 63.

³⁴ Gren N., The Principles of Mediation, Journal of Eastern European Law, Vol. 24, 2016, 77.

³⁵ ჭადიძე თ., ხანდაზმულობის ვადის დენის შეჩერება მედიაციაზე შეთანხმებით, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადეული 2015“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2015, 137.

³⁶ Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21.05.2008.

ბაყოფლობით შესრულებაზე. ობიექტური თვალსაზრისით, კეთილსინდისიერი მხარის იმედგაცრუებაზე პასუხისმგებლობა შესაძლებელია მხოლოდ მეორე მხარეს დავაკისროთ. თუმცა სუბიექტური თვალსაზრისით, კეთილსინდისიერი მხარის გადმოსახედიდან, საფრთხე ექმნება მედიაციის ინსტიტუტის ეფექტურობასა და შედეგიანობას, რადგან მხარე რეალურად რჩება განბილებული, მიუხედავად ფორმალურად დასრულებული წარმატებული პროცესისა.

კეთილსინდისიერ მხარეთა და მედიაციის ინსტიტუტის დაცვის მიზნით აუცილებელი ხდება გარკვეულწილად ნებაყოფლობითობის პრინციპის შეზღუდვა, თუმცა კანონმდებელს მართებს სიფრთხილე, რათა წარმატებით გაიაროს იმ ბენჯის ხიდზე, რომლის მეშვეობითაც შენარჩუნებული იქნება ბალანსი ნებაყოფლობითობის პრინციპსა და აღსრულების საკანონმდებლო გარანტიებს შორის, რასაც საბოლოო ჯამში კეთილსინდისიერი მხარის ინტერესების სამართლებრივ დაცვამდე და მედიაციის ინსტიტუტის გაძლიერებამდე მივყავართ.

2.3. კერძო სამედიაციო მორიგების, როგორც გადაწყვეტილების სახელმწიფოსმიერი ცნობა

2.3.1. შეთანხმების ცნობისა და აღსრულების ურთიერთმიმართება

სამართლებრივი აქტის ცნობა და აღსრულება ერთმანეთთან მჭიდროდ დაკავშირებული ცნებებია. სამართლებრივი აქტის ცნობა თავის თავში მოიცავს მის აღიარებას ქვეყნის მართლმსაჯულების ორგანოს მიერ, რომელიც აღნიშნულის საფუძველზე იღებს შესასრულებლად სავალდებულო ძალას. კერძოდ, აღიარება, იგივე - ცნობა, წარმოადგენს მისი კანონიერი ძალის იმ მოცულობით გავრცელებას საქართველოს ტერიტორიაზე, მისთვის იმ დონით იურიდიული ძალის მინიჭებას, რა მოცულობასაც მოიცავს აღიარების თაობაზე ჩვენი

ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილება.³⁷ შესაბამისად, სამართლებრივი აქტის ცნობით ქართული სასამართლო ფაქტობრივად აღიარებს სხვა ინსტიტუტის მიერ ჩატარებული პროცესის შედეგად წარმოშობილ დოკუმენტს. იძულებითი აღსრულება, ერთმნიშვნელოვნად გაბატონებული მოსაზრების თანახმად, რომელსაც არ შეიძლება არ დავეთანხმოთ, წარმოადგენს სახელმწიფოს სუვერენული, უზენაესი ხელისუფლების განხორციელების აქტს.³⁸ სამართლებრივი აქტის აღსრულება არის კერძო ავტონომიის შედეგად გამართული პროცესის შედეგის, როგორც „კერძო აქტის“ საჯარო-სამართლებრივი აღიარება.³⁹ შესაბამისად, სამედიაციო მორიგებისათვის იძულებითი აღსრულებადი ბუნების მინიჭებას წინ უნდა უძღოდეს მისი სახელმწიფოსმიერი ცნობა, როგორც შესასრულებლად სავალდებულო სამართლებრივი აქტი, რის შემდეგაც ხდება ან უკვე აღიარებული აქტისათვის აღსრულებადი ძალის მინიჭება.

ამდენად, სამართლებრივი აქტის „ცნობა მისი აღსრულებაში მიქცევის წინაპირობაა“.⁴⁰ ცნობისა და აღსრულების ურთიერთმიმართება განსაკუთრებით საინტერესოა უცხო ქვეყანაში მიღებულ სამართლებრივ აქტთან დაკავშირებით. პრაქტიკიდან გამომდინარე, ევროპელი სამართალმცოდნეები მივიდნენ დასკვნამდე, რომ უცხო ქვეყნის გადაწყვეტილებების მართოდ აღსრულებადად გამოცხადება არ იყო საკმარისი ქვეყნის შიგნით მათი იურიდიული ძალის განსაზღ-

---

³⁷ გოთუა დ., უცხო ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილებებისა და უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღსრულება, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2010, 62.

³⁸ იქვე, 135.

³⁹ *Lew Julian D. M., Mistelis Loukas A., Kroll S. M., Comparative International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International, Hague, 2003, 689.

⁴⁰ *ქახცივაძე დ., ჟიჟიაშვიდი თ., მოხჩიდაძე თ., კეკელიძე გ., გზამკვლევი არბიტრაჟში საქართველოს სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეებისათვის*, თბ., 2017, 93.

ვრისათვის,⁴¹ ვინაიდან ცნობით ხდება უცხოური აქტის შეყვანა, დაქვემდებარება მეორე ქვეყნის სამართლებრივ სისტემაში.⁴² ამასთან, უცხოური აქტი აღქმულ უნდა იქნას და იურიდიულად გაუთანაბრდეს შიდასახელმწიფოებრივ სასამართლო გადაწყვეტილებას.⁴³

2.3.2. სასამართლოს მიერ მორიგების დამტკიცების შესაძლებლობა აღსრულებამდე

განვითარებული ქვეყნების უმეტესობა ითვალისწინებს ევროდირექტივის მიერ გაცემულ რეკომენდაციებს, რომლის საფუძველზეც უზრუნველყოფილია კერძო სამედიაციო მორიგების აქტის სასამართლოსმიერი აღსრულება. თუმცა საინტერესოა, რა ადგილი უჭირავს მორიგების აქტის ცნობას. სამედიაციო მორიგების აღსრულების შესახებ განცხადების დაკმაყოფილების შემთხვევაში, სასამართლო სააღსრულებო ფურცლის გაცემით კონკლუდენტურად ახორციელებს აქტის აღიარებას, რადგან ცნობა-აღსრულების ბუნებიდან გამომდინარე მართლმსაჯულების ორგანოს მიერ ჯერ ხორციელდება მისი აღიარება, ე.ი. მისი შინაარსის დაქვემდებარება და შესაბამისობის დადგენა მოცემულ სამართლებრივ სისტემასთან, რის შემდეგაც ენიჭება შესასრულებლად სავალდებულო ძალა.

რაც შეეხება სამედიაციო მორიგების ცნობა-აღსრულების საკითხს, მორიგების აქტი წარმოადგენს უშუალოდ კონფლიქტის მონაწილე მხარეთა ურთიერთმფარავი ნების გამოვლენას.⁴⁴

---

⁴¹ გოთუა დ., უცხო ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილებებისა და უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღსრულება, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2010, 11.

⁴² იქვე, 14.

⁴³ იქვე.

⁴⁴ *Shamlikashvili T.*, Mediation in the Neighbouring Countries: the Case of Russia, Directorate General For Internal Policies, Policy Department : Citizen's Rights and Constitutional Affairs, European Parliament, Brussels, 2011, 4.

კერძო მედიაციის დროს მხარეები არ არიან ვალდებული დაასრულონ მედიაციის პროცესი შეთანხმებით, შესაბამისად, სამედიაციო მორიგების აქტი მხოლოდ მხარეთა ნებაზე დამყარებული დოკუმენტია, სადაც მედიატორი უზრუნველყოფს ჯანსაღი კომუნიკაციის ჩამოყალიბებასა და კონფლიქტის ტრანსფორმაციას. აქედან გამომდინარე, დამატებით მკაცრ კონტროლს არ საჭიროებს სამედიაციო მორიგების აქტი, რასაც ემატება ის ფაქტი, რომ სასამართლოს მიერ მორიგების აღსრულებადუნარიანად განხილვისას ხორციელდება მისი ცნობაც. თუმცა, ქვეყნის ფარგლებს გარეთ მიღებული სამედიაციო მორიგების აქტი, როგორც უცხო სამართლებრივი სისტემის საფუძველზე შედგენილი აქტი, შესაძლებელია დაექვემდებაროს სასამართლოს მიერ მის ცნობას, მისი ნებაყოფლობით შეუსრულებლობის შემთხვევაში კი მოხდეს აღსრულებადუნარიანად მისი აღიარება.

3. სასამართლო მედიაციის აღსრულების საკანონმდებლო გარანტიები

ქართული მედიაცია საკანონმდებლო დონეზე განმარტავს მედიაციის ორ ძირითად სახეს ნებაყოფლობითობის პრინციპის გათვალისწინებით: სასამართლო და კერძო მედიაციას.⁴⁵ აქვე, ცალკე საკითხად გამოყოფას საჭიროებს სანოტარო მედიაცია, რომელიც არ ექცევა „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის რეგულირების ფარგლებში. კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკანონმდებლო გარანტიე-

---

⁴⁵ იურიდიულ დოქტრინაში არსებობს მოსაზრება, რომლის მიხედვითაც მედიაცია შეიძლება იყოს მხოლოდ (კერძო) ნებაყოფლობითი სახის, რადგან მედიაციის შესახებ არსებული თითქმის ყველა იურიდიული განმარტება მოიცავს ამ პრინციპზე დაყრდნობით გავრცობილ დეფინიციას, რაც ნიშნავს იმას, რომ ეს თვისება წარმოადგენს ამ პროცედურის ფუნდამენტურ არსს. მითითებულია: *Rosu A., Mediation - Voluntary or Mandatory Procedure, Acta Universitatis Danubius Juridica, Vol. 1, 2010, 122.*

ბის განხილვამდე, მიზანშეწონილია განვიხილოთ სასამართლო მედიაციის აღსრულების პროცედურა და პრობლემატიკა კერძო მედიაციის ბუნებასთან ურთიერთშედარებით, რომელსაც დამახასიათებელი სპეციფიკურობა ახასიათებს.

3.1. სასამართლო მედიაციისა და კერძო მედიაციის განმასხვავებელი ნიშნები

სასამართლო მედიაცია განიხილება, როგორც მედიაციის უფრო ფორმალური ფორმა, იმის გამო, რომ მას ძირითადად უშუალოდ სასამართლო ახორციელებს.⁴⁶ სასამართლო მედიაციის მომწესრიგებელ ნორმებს განამტკიცებს, როგორც „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, აგრეთვე საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი. კანონის თანახმად, სასამართლო მედიაცია ხორციელდება სარჩელის სასამართლოში წარდგენის შემდეგ, სასამართლოს მიერ საქმის მედიატორისათვის გადაცემის შემთხვევაში.⁴⁷ სასამართლო მედიაცია წარმოადგენს მედიაციის ინსტიტუტის სპეციფიურ განშტოებას, როგორც სავალდებულო პროცესს, ვინაიდან სასამართლო მედიაციის პირობებში „ნებაყოფლობითი პროცესის წინაპირობა“,⁴⁸ როგორც მედიაციის ერთ-ერთი ფუნდამენტური პრინციპი არის ნაწილობრივ უგულებელყოფილი, ვინაიდან პროცესის ინიცირება ხდება ერთპიროვნულად მოსამართლის მიერ სასარჩელო წარმოების ეტაპზე და არ წარმოადგენს მოდავე მხარეთა მიერ ნებაყოფლობით გამოვლენილ ნებას. მიუხედავად იმისა, რომ მხარეებს მოეთხოვებათ მედი-

---

⁴⁶ *Olivier M., The Role of Court-annexed Mediation in Providing Access to Justice in the Resolution of Commercial Disputes, North-west University, 2018, 21.*

⁴⁷ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-4 მუხლის მე-3 პუნქტი.

⁴⁸ Initiative Mediation Support Deutschland, Basics of Mediation: Concepts and Definitions Fact Sheet Series: Peace Mediation and Mediation Support, German Federal Foreign Office and Initiative Mediation Support Deutschland (IMSD), 2017, 1.

აციაში მონაწილეობა, თუ პროცესი სავალდებულოა, მათ მაინც შეუძლიათ სრული კონტროლის შენარჩუნება მორიგებასთან დაკავშირებით შეთანხმების მიღწევაზე.⁴⁹ მედიაციის სავალდებულოობა უგულვებელყოფს მედიაციის პროცესში მონაწილეობის ნებაყოფლობას, მაგრამ ხელუხლებლად ტოვებს ხელშეკრულების გაფორმების ნებაყოფლობითობას.⁵⁰ სასამართლო მედიაციის შედეგად მიღწეულ შეთანხმებას რიგ შემთხვევაში შესაძლებელია ახასიათებდეს იძულებითი აღსრულების უფრო მყარი გარანტია. მაგალითად, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის წინა რედაქციის თანახმად⁵¹, სასამართლო მედიაციის შეთანხმებით დასრულების შემთხვევაში სასამართლო განჩინებით ამტკიცებდა მორიგების პირობებს, ხოლო „იმ შემთხვევაში თუ შეთანხმება ვეი იქნა მიღწეული, სასამართლო წესით დავის განხილვა ჩრება საბოლოო საშუალებად, მხაჩეებს კვდავ შეუძლიათ მიმაჩთონ მაჩთდმსაჯულების ოჩგანოს, ჩადგან სავადებულო სასამართლო მედიაციის მიზანი აჩ აჩის მხაჩეების იძულება მოაგვაჩონ დავა მედიაციით, აჩამედ მისი საშუალებით პჩევენციჩება ხდება სამომავლო ფინანსუჩი ზაჩადისა იმ მხაჩის მიეჩ, ჩომედმაც შესაძლოა უმიზებოდ განაცხადა უაჩი მედიაციის შეთავაზებაზე.“⁵²

რაც შეეხება კერძო მედიაციას, „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიხედვით, იგი ხორციელდება მხარეთა ინიციატივით მედიაციის თაობაზე შეთანხმების საფუძველზე, სასამართლოს მიერ საქმის მედიატორისათვის გადაცემის გა-

---

⁴⁹ ოსგეჩმიდეჩი მ. ს., სვენსონი ჩ. დ., დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები საქართველოში, თბ., 2014, 136.

⁵⁰ *Andreas N., Making Mediation Mandatory: A Proposed Framework*, *Journal on Dispute Resolution*, Vol. 7:2, 1992, 287.

⁵¹ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 2019 წლის 3 სექტემბრის მდგომარეობით, <<https://matsne.gov.ge/document/view/29962?publication=134>> [19.06.2021].

⁵² Genn 2012 Yale JL & Human 402, მითითებულია: *Olivier M., The Role of Court-annexed Mediation in Providing Access to Justice in the Resolution of Commercial Disputes*, North-west University, 2018, 22.

რეშე.⁵³ კერძო მედიაცია წარმოადგენს მედიაციის ინსტიტუტის თვალსაჩინო გამოვლინებას, რომელიც დგას ნებაყოფლობით პრინციპზე. იგი სრულიად დამოუკიდებელია სასამართლო სისტემაში საქმის წარმოებისაგან და თავად სასამართლოსგან. აქვე ხაზგასასმელია, რომ სასამართლო მედიაცია უშვებს ნებაყოფლობით სასამართლო მედიაციით დავის განხილვას, თუმცა პროცედურულად სასამართლო მედიაციის წესებში ექცევა. კერძო მედიაციის განმარტებაში კი საყურადღებოა ორი ასპექტი: პირველი ის, რომ მხარეთა ინიციატივით ხდება მედიაციაში ჩაბმა, ხოლო მეორე ასპექტში იგულისხმება „სასამართლოს მიერ საქმის მედიატორისთვის გადაცემის გარეშე“ განხორციელებული მედიაცია, რაც ნათლად ავლებს ზღვარს სასამართლო და კერძო მედიაციას შორის.⁵⁴

შესაბამისად, სასამართლო მედიაციისგან განსხვავებით კერძო მედიაცია, როგორც ცალკე მდგომი დამოუკიდებელი კერძო სამართლის ინსტიტუტი, განსაკუთრებით საჭიროებს მოლაპარაკების შედეგად მიღწეული შეთანხმების საკანონმდებლო რეგულირებას, რათა კერძო მედიაციამ შეინარჩუნოს მიზნობრიობა, როგორც მედიაციის შედეგის აღსრულებადობა ნებაყოფლობითი პროცესის საფუძველზე.

3.2. სასამართლო მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულების წესი

3.2.1. სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხის განხილვა სასამართლოს მიერ

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიხედვით, სარჩელის სასამართლოში წარდგენის შემდეგ სასამართლო მედიაციისადმი დაქვემდებარებული საქმე შეიძლე-

---

⁵³ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-4 მუხლის მე-4 პუნქტი.

⁵⁴ *მჭედრიძე მ.*, მედიაციის ინსტიტუტის ინტეგრირება საქართველოს საკანონმდებლო სივრცესა და პრაქტიკაში, სამაგისტრო ნაშრომი, თბილისის ღია უნივერსიტეტი, თბ., 2020, 53.

ბა დავის მხარეთა შეთანხმებით დასრულების მიზნით მედიატორს გადაეცეს, რომელიც გასაჩივრებას არ ექვემდებარება.⁵⁵ სასამართლო მედიაციის „სავალდებულობა“ გულისხმობს მხოლოდ მხარეთა ვალდებულებას, გამოცხადდნენ მედიაციის სესიაზე და კეთილსინდისიერად მიიღონ პროცესში მონაწილეობა.⁵⁶ დღეს მოქმედი საპროცესო ნორმების გათვალისწინებით, სასამართლო მედიაციის დაწყება შესაძლებელია ნებისმიერ დავაზე, მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში დავა მედიატორს შეიძლება გადაეცეს პროცესის ნებისმიერ სტადიაზე,⁵⁷ რაც გამორიცხავს იმის შესაძლებლობას, რომ მხარეებს სურვილის გაჩენის შემთხვევაში დაგვიანების გამო არ მიეცეთ შესაძლებლობა ისარგებლონ სასამართლო მედიაციით.⁵⁸

სასამართლო მედიაციის წარუმატებლად დასრულების შემთხვევაში, მოსარჩელეს შეუძლია მიმართოს სასამართლოს საქმის წარმოების განახლების მოთხოვნით, წინააღმდეგ შემთხვევაში თუ სასამართლო მედიაციისათვის კანონით დადგენილი ვადის გასვლიდან 10 დღის ვადაში არცერთი მხარე არ მიმართავს სასამართლოს საქმის წარმოების განახლების მოთხოვნით, სასამართლო გამოიტანს განჩინებას სარჩელის განუხილველად დატოვების შესახებ.⁵⁹

---

⁵⁵ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

⁵⁶ კობაღაძე დ., მორიგებისა და სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტების თანაარსებობა სამოქალაქო პროცესში, ჟურნ. „ორბელიანი“, №1, 2019, 34.

⁵⁷ საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187¹-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁵⁸ ცეხცვაძე გ. (ხედ.), აჩევაძე მ., ვასაძე ე., თვაუხი ხ., ივანიძე გ., მახაუხი პ., ყიფიაშვილი თ., გაკაშვილი ს., ხუჭუა თ., ჯიბრაძე ბ., მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბ., 2013, 64.

⁵⁹ საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187¹-ე მუხლის მე-3 ნაწილი.

სასამართლო მედიაციის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში მხარეები მიმართავენ სასამართლოს აღსრულების მოთხოვნით. აღსრულების საკითხს განიხილავს ის სასამართლო, რომელმაც დავის მხარეთა შეთანხმებით დასრულების მიზნით საქმე მედიატორს გადასცა. მხარემ, რომელიც სასამართლოს მიმართავს სამედიაციო მორიგების აღსრულების მოთხოვნით, უნდა წარადგინოს სამედიაციო მორიგების დედანი ან სათანადოდ დამონშებული ასლი. სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი ზეპირი მოსმენის გარეშე განიხილება განცხადების მიღებიდან 10 დღის ვადაში. სასამართლოს შეუძლია ამავე ვადაში დაადგინოს ამ საკითხის ზეპირი განხილვა, თუ ეს ხელს უწყობს საქმის გარემოებათა გამორკვევას. ამ შემთხვევაში სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი განიხილება განცხადების მიღებიდან 30 დღის ვადაში, მაგრამ მათი გამოუცხადებლობა ვერ დააბრკოლებს სასამართლოს მიერ საკითხის განხილვასა და გადაწყვეტას.⁶⁰

3.2.2. სასამართლოს განჩინება, როგორც ე.წ. სავალდებულო სამედიაციო მორიგების აღსრულების წინაპირობა

საპროცესო კანონმდებლობის თანახმად, თუ სასამართლო მედიაციის პროცესი მორიგებით იქნა დასრულებული, მხარეები სასამართლოს მიმართავენ შესაბამისი შუამდგომლობით, რის შემდეგაც სასამართლო იღებს გადაწყვეტილებას სამედიაციო მორიგების აღსრულების თაობაზე. სამედიაციო მორიგების აღსრულების შესახებ სასამართლო გადაწყვეტილება მიიღება განჩინების ფორმით, რომელთან ერთადაც მხარეს გადაეცემა სააღსრულებო ფურცელი. ბუნებრივია, სასამართლოს მიერ გამოტანილ განჩინებაში აუცილებლად უნდა იყოს განმარტებული მორიგების პირობები და მხარეთა

---

⁶⁰ საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187⁷-ე მუხლის მე-3 ნაწილი.

ურთიერთვალდებულებები, რათა ასეთი ტიპის მორიგების დროს აღსრულების ნაწილში საკითხის ბუნდოვანება თავიდან იქნეს აცილებული.⁶¹ ამასთანავე, აღსანიშნავია, რომ საპროცესო კანონმდებლობა მხარეებს არ აძლევს უფლებას სასამართლოს განჩინების გასაჩივრებისა სამედიაციო მორიგების აღსრულებასთან დაკავშირებით, რომელიც დამაკმაყოფილებელი გადაწყვეტილების შემთხვევაში საბოლოოა, თუმცა სამედიაციო მორიგების აღსრულებაზე უარის თქმის შესახებ სასამართლოს განჩინების გასაჩივრება დასაშვებია კერძო საჩივრით.⁶²

სასამართლო მედიაციის შედეგად მიღებული აქტის აღსრულების საკითხთან მიმართებით საინტერესოა კანონის ჩანაწერი, რომლის მიხედვითაც სასამართლოს მიერ აღსრულებადუნარიანობის მინიჭება ხორციელდება მხოლოდ მხარის განცხადების საფუძველზე. სასამართლო მედიაციის პირობებში სასამართლოს განჩინება შეიძლება ჩაითვალოს მორიგების აღსრულების უპირობო სამართლებრივ გარანტიად, ვინაიდან ასეთი ტიპის შეთანხმება მხარეთათვის შესასრულებლად სავალდებულო ხასიათს ატარებს.⁶³ როდესაც სასამართლო ავალდებულებს დავის მხარეებს მედიაციაში ჩართვას, ბუნებრივად მოსდევს კითხვები მის აღსრულებასთან დაკავშირებით.⁶⁴ ძირითადად, როდესაც სასამართლოსთან დაკავშირებული მედიაცია სრულდება მორიგებით, ის ჩვეულებრივ რეგისტრირდება სასამართლოში და ავტომატურად ექვემდებარება აღსრულებას, ისევე, როგორც სასამართლოს გადაწყ-

---

⁶¹ დიდუაშვიდი თ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, მეორე გამოცემა, თბ., 2007, 374.

⁶² საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187²-ე მუხლი.

⁶³ ბალათუხია გ., სამედიაციო მორიგების აღსრულება საქართველოში, სამაგისტრო ნაშრომი, თბილისის ღია უნივერსიტეტი, თბ., 2020, 36.

⁶⁴ Mccrory P. J., Mandated Mediation of Civil Cases in State Courts: A Liti-gant's Perspective on Program Model Choices, Ohio State Journal on Dispute Resolution, Vol. 14:3, 1999, 847.

ვეტილება.⁶⁵ თუმცა საინტერესოა იმ შუალედური პროცესის სამართლებრივი მდგომარეობა, რომელიც არსებობს სამედიაციო მორიგების აქტის შედგენასა და მხარის მიერ მისი აღსრულების თაობაზე სასამართლოსათვის განცხადებით მიმართვას შორის.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის წინარედაქციის თანახმად,⁶⁶ თუ სასამართლო მედიაციისათვის კანონით დადგენილ ვადაში დავა მხარეთა შეთანხმებით დასრულდა, სასამართლო მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე გამოიტანს განჩინებას მხარეთა მორიგების დამტკიცების შესახებ, რომელიც საბოლოოა და გასაჩივრებას არ ექვემდებარება. დღევანდელი რედაქციის თანახმად კი, აღნიშნული მუხლი ამოღებულია, რომლის მიხედვითაც, სასამართლო მედიაციისათვის კანონით დადგენილ ვადაში დავის მხარეთა შეთანხმებით დასრულების შემთხვევაში სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი წყდება ამ კოდექსის XLIV¹³ (სამედიაციო მორიგების აღსრულების) თავის შესაბამისად, რაც გულისხმობს მხარის მიერ მორიგების აღსრულების მიზნით სასამართლოსათვის მიმართვის უფლებას. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის თანახმად, თუ მხარეები მორიგდნენ ან შედგენილ იქნა სამედიაციო მორიგება სასამართლო, მხარეთა განცხადებით ან თავისი ინიციატივით, შეწყვეტს საქმის წარმოებას.⁶⁷ შესაბამისად, სასამართლო მედიაციის წარმატებით დასრულებული პროცესი ექვემდებარება საქმის წარმოების შეწყვეტას, რის შემდეგაც სასამართლო-

---

⁶⁵ *ოსგეხმიდეხი მ. ს., სვენსონი ჰ. ჯ.*, დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები საქართველოში, თბ., 2014, 136.

⁶⁶ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 2019 წლის 3 სექტემბრის მდგომარეობით, <<https://matsne.gov.ge/document/view/29962?publication=134>> [19.06.2021].

⁶⁷ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187⁷-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

სათვის ხელმეორედ მიმართვა დავაზე იმავე მხარეებს შორის, იმავე საგანზე და იმავე საფუძვლით დაუშვებელია.⁶⁸

სამედიაციო მორიგების აქტი, თავისი ბუნებით, წარმოადგენს კერძო-სამართლებრივ გარიგებას, სახელშეკრულებო ბოჭვის ფარგლებში,⁶⁹ შესაბამისად, მოსამართლის მიერ გარკვეული სამართლებრივი მოქმედების განხორციელებამდე სასამართლო სამედიაციო მორიგებაც წარმოადგენს ჩვეულებრივ ხელშეკრულებას. აქედან გამომდინარე, ჩნდება კითხვა, რა სამართლებრივი სტატუსით სარგებლობს სასამართლო მედიაციის შედეგად მიღებული სამედიაციო აქტი, სანამ მხარეები მიმართავენ სასამართლოს მისი აღსრულებისათვის? ამ მოცემულობით, ვინაიდან რა საქართველოს საპროცესო ნორმები აღარ განამტკიცებს მოსამართლის მიერ სასამართლო მედიაციის შეთანხმებით დასრულების შემთხვევაში მორიგების დამტკიცების შესახებ განჩინების გამოტანას, მოსამართლე ფაქტობრივად მხოლოდ წყვეტს საქმის წარმოებას, ისე, რომ არ ამტკიცებს სამედიაციო აქტს. შედეგად, ვიღებთ იმას, რომ მოსამართლე აღარ ამოწმებს აქტის შესაბამისობას კანონმდებლობასთან და მისი შინაარსის აღსრულებადობის პერსპექტივას, არ აძლევს შეთანხმებას შესასრულებლად სავალდებულო იურიდიულ ძალას და შემოიფარგლება მხოლოდ საქმის წარმოების შეწყვეტით, სანამ მხარე არ მიმართავს აღსრულების შუამდგომლობით. რა ხდება იმ შემთხვევაში თუ მეორე მხარე უარს ამბობს ნებაყოფლობით შესრულებაზე, შეთანხმება კი კანონსაწინააღმდეგოა ან შეიცავს აღუსრულებელ დებულებებს? სასამართლო სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულებაზე უარის თქმის შემთხვევაში, მხარეს ერთმევა უფლება თავიდან აღძრას სარ-

---

⁶⁸ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187⁷-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

⁶⁹ *Thayer D., MacKenzie L. S., Binding Mediation, a Trap for the Unwary, The Recorder, ALM Publication, California, 2012, 1.*

ჩელი, რადგან საქმის წარმოება უკვე შეწყვეტილია.⁷⁰ აქედან გამომდინარე, მხარეს რჩება ერთადერთი გზა სასარჩელო წარმოების წესით იდავოს მხოლოდ სასამართლო სამედიაციო მორიგების აქტის, როგორც ხელშეკრულების არაჯეროვან შესრულებაზე. ასეთ შემთხვევაში, გარდა იმისა, რომ სასამართლო მედიაციას აზრი ეკარგება და დამატებითი სირთულეები იჩენს თავს, კეთილსინდისიერი მხარე რჩება დაზარალებული.⁷¹

ამ ეტაპისთვის სირთულეები შეიქმნა პრაქტიკის კუთხითაც, გაჩნდა არაერთგვაროვანი მოსაზრებები სასამართლო მედიაციის აღსრულების კუთხით, თუმცა მოსამართლეები ცდილობენ იხელმძღვანელონ ძველი პრინციპით, გამომდინარე იმ საერთაშორისო შეთანხმებებიდან (სინგაპურის კონვენცია და ევროკავშირის 2008 წლის დირექტივა), რომლის ხელშემკვრელ მხარესაც წარმოადგენს საქართველო. წინამდებარე რეფორმის მიზანსაც სწორედ შიდასაკანონმდებლო ბაზის ჰარმონიზაცია წარმოადგენდა საერთაშორისო გამოცდილებასთან, რომლის მიხედვითაც სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ მხარეთა სურვილის შემთხვევაში სამედიაციო მორიგება გახდეს აღსრულებადი.⁷² კანონმდებლის სავარაუდო ნება იკვეთება განმარტებით ბარათშიც, რომლის მიხედვითაც სასამართლო მედიაციის ერთ-ერთი მთავარი პრინციპია მის შედეგად მიღწეული მორიგების სასამართლო

---

⁷⁰ საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187-ე მუხლის მე-3 ნაწილი.

⁷¹ მაგ.: თუ სასამართლო სამედიაციო მორიგების შედეგად მხარე დათანხმდა, მაგალითად, 2000 ლარის ნაცვლად 1000 ლარის მიღებას მეორე მხარისაგან, თავიდან აღძრული სარჩელის პირობებში, ვინაიდან რა იმავე საფუძვლითა და საგანზე დაუშვებელია საქმის წარმოება, კეთილსინდისიერი მხარე უფლებამოსილი იქნება მოითხოვოს მაქსიმუმ 1000 ლარის გადახდევინება.

⁷² Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21.05.2008.

ნესით აღსრულების შესაძლებლობა, რომელიც კერძო მედია-ციაზეც გავრცელდება.⁷³ აქედან გამომდინარე, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 187⁷-ე მუხლის ამგვარი რედაქცია სასამართლო მედიაციის კუთხით, სავარაუდოა, რომ წარმოადგენს ხარვეზს და არა კანონმდებლის განზრახვას.

აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად, აუცილებელია მოსამართლის მიერ საქმის შეწყვეტის პარალელურად სასამართლო სამედიაციო მორიგების დამტკიცება, რათა გარანტირებულ იქნას აღსრულების პერსპექტივა. ამგვარი სადავო პუნქტების არსებობა დამატებით ბარიერებს ქმნის იმ მხარეებისათვის, რომელთაც სურთ მიმართონ მედიაციას.⁷⁴ ერთის მხრივ, შესაძლებელია განხორციელდეს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 208-ე მუხლის ინტერპრეტირება სასამართლოს მხრიდან, რომლის თანახმადაც თუ მოსამზადებელ სხდომაზე მოსარჩელე უარს იტყვის სარჩელზე ან მხარეები მორიგდებიან, მოსამართლე გამოიტანს განჩინებას საქმის წარმოების შეწყვეტის შესახებ, მორიგების შემთხვევაში კი ამავე განჩინებით სასამართლო დამტკიცებს მორიგების პირობებს.⁷⁵ „მორიგების“ ცნებაში, ფართო გაგებით, შესაძლებელია მოვიაზროთ არა მხოლოდ სასამართლო მორიგება, არამედ სამედიაციო მორიგებაც. თუმცა აღნიშნულის საპირისპიროდ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 272-ე მუხლი საქმის შეწყვეტის საფუძვლებში მკაფიოდ მიჯნავს „მხარეთა მორიგებას“ და „სამედიაციო მორიგებას“.⁷⁶ შესაბამისად, საქართველოს სა-

---

⁷³ განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „მედიაციის შესახებ“, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216089>> [14.09.2021].

⁷⁴ Salehijam M., Mediation Clauses: Enforceability and Impact, Singapore Academy of Law Journal, Special Issue, Vol. 31, 2019, 636.

⁷⁵ საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 208-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁷⁶ იქვე, 272-ე მუხლი.

მოქალაქო საპროცესო კოდექსის 208-ე მუხლის ამგვარი ინტერპრეტაცია არ არის სტაბილურად მყარი, რადგან იგი რეალურად გულისხმობს სასამართლო მორიგების დამტკიცების შესაძლებლობას. საუკეთესო ვარიანტი აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად მდგომარეობს ისევ საკანონმდებლო რეფორმაში, კერძოდ, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 187-ე მუხლისათვის ძველი ფორმულირების დაბრუნებაში, რაც გაფანტავს ყოველგვარ გაურკვევლობას და არ მისცემს მოსამართლეებს აღსრულების კუთხით სხვადასხვა ინტერპრეტაციის საშუალებას საპროცესო კოდექსის 208-ე მუხლთან მიმართებით, რაც საბოლოო ჯამში განაპირობებს „მიღწეული მედიაციის შეთანხმების უსაფხთხო განხორციელების უზრუნველყოფას.“⁷⁷

4. კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკანონმდებლო გარანტიები

კერძო მედიაცია არის მედიაციის ისეთი ფორმა, რომელიც სასამართლოს მიღმა, სასამართლო საქმისწარმოების დაწყების გარეშე იწარმოება. სასამართლო არც ერთი ფორმით არ მონაწილეობს კერძო მედიაციის პროცესში, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მიმართავენ სასამართლოს სამედიაციო შეთანხმების აღსრულებას.⁷⁸ ქართული კანონმდებლობა შესაძლებელს ხდის მხარეთა ნებაყოფლობითი შეთანხმების საფუძველზე სამედიაციო მორიგებაში აღსრულების პირობების ასახვის შემთხვევაში, მისთვის სავალდებულო ხასიათის მინიჭებას. კერძოდ, სამედიაციო მორიგების შედგენის დროს მხარეთა დათქმა, სასამართლოსმიერი წესით მისი აღსრულების თაობაზე, წარმოადგენს აქტის იძულებითი აღსრულების

---

⁷⁷ Медиация - Практическое Руководство по Применению Гаагской Конвенции от 25 октября 1980 года О Гражданско-Правовых Аспектах Международного Похищения Детей, Научно-методический Центр Медиации и Права, Перевод, 2013, 89.

⁷⁸ *ოსგეხმირეხი მ. ს., სვენსონი ჰ. ე.,* დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები საქართველოში, თბ., 2014, 135.

ერთ-ერთ მთავარ წინაპირობას. შესაბამისად, მხარეები მათივე გამოვლენილი ნების საფუძველზე თანხმდებიან სამედიაციო მორიგების აღსრულების წესზე, რითაც ნებაყოფლობით იზღუდავენ თავს და ექცევიან არამხოლოდ სახელშეკრულებო ბოჭვის ფარგლებში, არამედ ექვემდებარებიან სასამართლოს მიერ იძულებითი აღსრულების წარმოებას.

თანამედროვე კონტინენტური ევროპის სამართლის სისტემის ქვეყნებში სამედიაციო მორიგების აღსრულების პროცესი განსხვავდება ერთმანეთისაგან. რიგ ქვეყნებში მორიგების აღსრულების საკითხი სრულად სასამართლო ხელისუფლების კომპეტენციაში შედის, რაც სასამართლო მართლმსაჯულების ორგანოს მიერ სამედიაციო შეთანხმების დამტკიცებას გულისხმობს, ხოლო ნაწილის შემთხვევაში კი ეს შეიძლება არა სასამართლოს, არამედ სხვა, კანონმდებლობით დადგენილი კომპეტენციის მქონე ორგანოს უფლებამოსილების საგანი იყოს.⁷⁹

4.1. კერძო მედიაციის საკანონმდებლო რეგულირების ეტაპები

4.1.1. აღსრულების საკანონმდებლო ბერკეტები 2020 წლის საკანონმდებლო ცვლილებებამდე

2020 წელს განხორციელებულ საკანონმდებლო ცვლილებებამდე მედიაციის პროცესს არეგულირებდა მხოლოდ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა, სადაც საუბარი იყო სასამართლო მედიაციაზე, კერძო მედიაცია კი ყოველგვარი სამართლებრივი რეგულირების გარეშე ფუნქციონირებდა თავისთავად. „შედეგად, მოდავე მხახეებს აჩქონდათ ახანაიხი სამახთდებხივი გახანგია მედიაციის პხოცესის დადებითი მხახეების დაცვისა. მაგადითად, მხახეებს კითხ-

---

⁷⁹ ბაღათუჩია გ., სამედიაციო მორიგების აღსრულება საქართველოში, სამაგისტრო ნაშრომი, თბილისის ღია უნივერსიტეტი, თბ., 2020, 19.

ვის ნიშნები უჩნდებოდათ კონფიდენციალურობის პრინციპის განხორციელებასთან დაკავშირებით, მათ მოთხოვნებს შესაძლოა დამუქებოდათ ხანდაზმულობა, ხამეთუ მედიაციის პოცესის მსვდერობისას (გაჲა სასამაჲთრო მედიაციისა) ხანდაზმულობის ვადების შეჩეჲება გათვადისწინებუდი აჲ იყო, მედიაციის შედეგად მიღწუდ შეთანხმებას აჲ გააჩნდა აღსჲუდების სამაჲთდებჲივი გაჲანგია.“⁸⁰ საქართველოს კანონმდებლობა ამ პერიოდში ითვალისწინებდა მხოლოდ მედიაციის სასამართლო და სანოტარო სახეებს. შესაბამისად, კერძო სამედიაციო პროცესის შედეგად მიღწული „სამედიაციო მოჲიგების, ჲოგოჲც Სჲმხივი ჲედშეკჲუდების, ვადებუდების დაჲღვევის შემთხვევაში კჲედიგოჲი საჲეღით მიმაჲთავდა სასამაჲთროს და სამაჲთადწაჲმოების გჲით უნდა უბჲუნვედყო საკუთაჲი უფდებების დაცვა. შესაბამისად, კეჲძო მედიაცია ვეჲ უბჲუნვედყოფდა მხაჲეთა ხაჲეებისა და დჲოის დაზოგვის მოდოღინებს, ჲაც მედიაციის ეჲთ-ეჲთი დიჲითადი უპიჲატესობაა“.⁸¹

4.1.2. აღსრულების საკანონმდებლო გარანტიები მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით

საბედნიეროდ, 2020 წლის 1 იანვრიდან აღნიშნული მიდგომა შეიცვალა, როდესაც ძალაში შევიდა „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონი, რომლის ერთ-ერთი მთავარი პრინციპია მის შედეგად მიღწული მორიგების სასამართლო წესით აღსრულების შესაძლებლობა.⁸²

---

⁸⁰ წიკვაჲი ს., ბაჲნაბიშვიდი გ., სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი საქართველოში, ჲურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელინდუული 2017“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2018, 10.

⁸¹ იქვე, 20.

⁸² განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „მედიაციის შესახებ“, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216089>> [14.09.2021].

4.1.2.1. სასამართლოს მიერ კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების წესი

„მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, მხარეთა შეთანხმებით სამედიაციო მორიგება შეიძლება სასამართლომ აღასრულოს.⁸³ სამედიაციო მორიგების აღსრულების მოთხოვნით სასამართლოს შეიძლება მიმართოს ერთ-ერთმა ან ორივე მხარემ. აღნიშნულის საფუძველზე ქართული სამედიაციო კანონი მოდავე მხარეებს ფაქტობრივად აძლევს შესაძლებლობას მიმართონ სასამართლო მართლმსაჯულების ორგანოს სამედიაციო მორიგების აქტის დასადასტურებლად, რათა მათ შეთანხმებას მიენიჭოს სასამართლოსმიერი იურიდიული ძალა და შესასრულებლად სავალდებულო ხასიათი გააჩნდეს. თუმცა კანონი ზუსტ და კონკრეტულ განმარტებას არ აკეთებს თუ როგორ შეიძლება იქნას სამედიაციო მორიგება აღსრულებული, ან რა ეტაპებს შეიძლება მოიცავდეს ეს პროცესი. აღნიშნული საკითხი დარეგულირებულ იქნა 2019 წლის 18 სექტემბერს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებებით, რომლის საფუძველზეც დარეგულირდა სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი.⁸⁴ სამედიაციო მორიგების აღსრულების თაობაზე განსჯად სასამართლოდ დადგენილი არის რაიონული (საქალაქო) სასამართლო განმცხადებლის საცხოვრებელი ადგილის/იურიდიული მისამართის მიხედვით.⁸⁵ განცხადებას თან უნდა ერთვოდეს სამედიაციო მორიგების დედანი ან სათანადოდ დამოწმებული ასლი და აგრეთვე, მედიაციის თაობაზე შეთანხმება,⁸⁶ კერძო სამედიაციო მო-

---

⁸³ იხ. საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-13¹ მუხლი.

⁸⁴ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 363³⁰-ე მუხლი.

⁸⁵ იქვე.

⁸⁶ იქვე.

რიგების აღსრულების საკითხის განხილვას სასამართლო ახორციელებს იმავე პრინციპით, როგორც სასამართლო მედიაციის შემთხვევაში, ზეპირი მოსმენის გარეშე - განცხადების მიღებიდან 10 დღის ვადაში, რომელიც შესაძლებელია განხგრძლივდეს 30 დღემდე სასამართლოს მიერ ზეპირი განხილვის ჩანიშვნის შემთხვევაში.⁸⁷ სასამართლო გადაწყვეტილებას იღებს განჩინების სახით, რომელსაც განცხადების დაკმაყოფილების შემთხვევაში თან ერთვის სააღსრულებო ფურცელი. საკანონმდებლო რეფორმა შეეხო „სააღსრულებო წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონსაც, რომელმაც გაამყარა კერძო სამედიაციო მორიგების საკანონმდებლო გარანტიები. კერძოდ, კანონმდებელი აღსრულების ქვემდებარე აქტად ნორმატიულად მოიხსენიებს სამედიაციო მორიგებას, რომელშიც იგულისხმება, როგორც სასამართლო, აგრეთვე კერძო მედიაცია.

აღნიშნული საკანონმდებლო რეფორმების საფუძველზე, კანონმდებელმა გაითვალისწინა ევროპარლამენტისა და ევროსაბჭოს დირექტივა და კერძო სამედიაციო მორიგება დაუქვემდებარა სასამართლოს მიერ აღსრულებას. ამ გზით ერთგვარად მოხდა აღსრულების გარანტიისა და ნებაყოფლობითობის პრინციპის დაბალანსება, ვინაიდან კანონის ჩანაწერის ფორმულირება⁸⁸ დისპოზიციური სახისაა, რომელიც ხაზს უსვამს მხარეთა ნებას. პირველ რიგში, მედიაციის პროცესის დასრულების შემდგომ კანონმდებელი მხარეებს უტოვებს შესაძლებლობას, ნების ავტონომიის ფარგლებში ნებაყოფლობით შეასრულონ სამედიაციო მორიგების შედეგად ნაკისრი ვალდებულებები. თუმცა მხარის მიერ ნებაყოფლობითობის პრინციპის ბოროტად გამოყენების შემთხვევაში პრიორიტეტი

---

⁸⁷ იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 363³⁰-ე მუხლი.

⁸⁸ მხარეთა შეთანხმებით სამედიაციო მორიგება შეიძლება სასამართლომ აღასრულოს საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019.

ენიჭება მეორე, კეთილსინდისიერი მხარის ინტერესების დაცვას და შესაბამისად, კანონმდებელი შესაძლებელს ხდის მორიგების აღსრულების სამართლებრივი ბერკეტების გამოყენებას.

4.1.2.2. სასამართლოს მიერ სამედიაციო მორიგების აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძვლები

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხთან ერთად განამტკიცებს სამედიაციო მორიგების აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძვლებს, რომლის თანახმადაც ორი ძირითადი დამოუკიდებელი წინაპირობა განისაზღვრა: (1) თუ სამედიაციო მორიგების შინაარსიდან გამომდინარე სამედიაციო მორიგების აღსრულება შეუძლებელია ან (2) თუ იგი ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას. ამ შემთხვევაში მხარეს შეუძლია კერძო საჩივრით გაასაჩივროს სასამართლოს განჩინება აღსრულებაზე უარის თქმის შესახებ. თუ აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძველი არ არსებობს, მოსამართლე იღებს გადაწყვეტილებას სამედიაციო მორიგების აღსრულების თაობაზე განჩინების ფორმით, რომელიც საბოლოოა და არ საჩივრდება.

აქედან გამომდინარე, სამედიაციო მორიგების შეთანხმების პროცესის „სტადიაზე ყვედაზე მეტად საჭირო აჩის კვადიფიციური იუხისტის წახმომადგენლობა, ხადგან ხეადუხად დგება მხა-ხეებს შოხის შეთანხმება, ხომელიც ეხთი მხიივ, ხა თქმა უნდა მხახეთა ნებას გამობაგავს, თუმცა მეოხე მხიივ, ის უნდა მოექცეს სამაჩთდებხივ ხეგუდიხებაში, ხათა მათ შოხის შედგეს, ხო-გოხც აღსხუდებადი აქტი სამაჩთდებხივი პეხსპეექტივიდან და მათ შოხის შესაძლებელი იყოს მისი სასამაჩთდროს მხიიდან დამტკიცება.“⁸⁹

---

⁸⁹ Niedostadek A., (Hrsg) Praxishandbuch Mediation, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2010, 44, მითითებულია: *ყანდაშვიდი ი.*, საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასასამართლო ფორმები, სადისერ-

ა) სამედიაციო მორიგების შინაარსის შეუთავსებლობა საქართველოს კანონმდებლობასთან

სამედიაციო მორიგების შედგენის დროს „მნიშვნელოვანია, რომ შეთანხმება პასუხობდეს სამართლიანობის სტანდარტს,“⁹⁰ რათა მედიაციისადმი ნდობა და ინტერესი არ შენეღდეს მის მომხმარებლებში.⁹¹“ მორიგების პირობები, რომლებიც მხარეთა უფლება-მოვალეობებს განსაზღვრავს, მესამე პირების უფლებებსა და კანონიერ ინტერესებს არ უნდა არღვევდეს. მორიგების პირობები, რომლებიც მხარეთა უფლებებსა და ვალდებულებებს ადგენს, კანონის იმპერატიულ მოთხოვნებს არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს.“⁹² შესაბამისად, სასამართლო კანონით უფლებამოსილია უარი განაცხადოს კერძო სამედიაციო მორიგების აქტის იძულებით აღსრულებაზე, თუ იგი ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას. აღნიშნული ჩანაწერის საფუძველზე სასამართლოს ეძლევა საშუალება განიხილოს მორიგების აქტი შინაარსობრივად და შევიდეს მის სიღრმეებში. სასამართლოს ზედამხედველობის ფუნქციიდან გამომდინარე, მოსამართლე ამოწმებს მხარეთა მიერ შეთანხმებული აქტის პირობების კანონთან შესაბამისობას, ე.ი. ახორციელებს მხარეთა ნების ავტონომიაში ჩარევას. თუმცა სამედიაციო მორიგების აქტის შინაარსობრივი განხილვა არ გულისხმობს, რომ სასამართლო უფლებამოსი-

---

ტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2018, 101.

⁹⁰ ჩიჭაშვიდი ნ., სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვეობის საფუძველი, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – ნელინდუული 2016“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2017, 13.

⁹¹ ყანდაშვიდი ი., საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასამართლო ფორმები, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2018, 100.

⁹² კობაღაძე დ., მორიგებისა და სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტების თანაარსებობა სამოქალაქო პროცესში, ჟურნ. „ორბელიანი“, №1, 2019, 30.

ლია არსებითად გამოიკვლიოს მორიგების პირობები და სადავო ურთიერთობის გარემოებები. კანონმდებლის მიზანი უნდა მდგომარეობდეს მხოლოდ იმპერატიული ნორმების დაცვაში, რადგან დისპოზიციური დანაწესების განსაზღვრა მხარეთა კომპეტენციას წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე, „*მოსამახთრეს ახ შეუძლია ჩაეხიოს სახედშეკხუდებო უხთიეხ-თობაში და თვით ხედშეკხუდებაში, თუ ხა ახის სამახთრიანი და გონივხუდი.*“.⁹³

სასამართლოს ზედამხედველობის ფუნქცია სამედიაციო მორიგების მიმართ მეტწილად განპირობებულია იმ ფაქტორით, რომ მედიაცია არ ავალდებულებს მხარეებს ჩაერთონ მოლაპაკების პროცესში კვალიფიციური იურისტის თანხლებით, ამასთან ერთად, მედიატორი მოკლებულია შესაძლებლობას გასცეს რეკომენდაცია, ან მიუთითოს მხარეებს კანონსაწინააღმდეგო პირობების არსებობის შესახებ შეთანხმების დადებისას. აქედან გამომდინარე, ამ იმპერატიული ჩანაწერით კანონმდებელი ცდილობს სასამართლოს გზით დააბალანსოს მხარეთა ნების ავტონომია და მოიყვანოს იგი კანონთან შესაბამისობაში, რაც, თავის მხრივ, მხარეებს უმაღლებს მოტივაციას, მიიღონ ისეთი გადაწყვეტილება, რომელიც იქნება არა მხოლოდ ორმხრივად დამაკმაყოფილებელი, არამედ შესაძლებელი იქნება მისი იძულებითი აღსრულება. ამავდროულად, კანონმდებელი მედიაციის მონაწილეებს უბიძგებს, მათი უფლებების უკეთ რეალიზების მიზნით, მიმართონ კვალიფიციურ იურისტს, ვინაიდან „*მოხიგების აქტი წეხიღობითი დოკუმენტია მხაეების სამოქადაქო უფდებებისა და ვად-ებუდებების განკახვის შესახებ.*“.⁹⁴

---

⁹³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2010 წლის პირველი თებერვლის №ას-27-გან-1-2010 განჩინება.

⁹⁴ იხ., გოგიშვიდი მ., სუდხანიშვიდი მ., მესხიშვიდი ქ., ჯინოხია ხ., გედაშვიდი ხ., ურთიერთობები სასამართლო სხდომის დარბაზში, სხდომის მართვის, მხარეთა მორიგების კომუნიკაციური და სამართლებრივი ასპექტები, თბ., 2010, 38.

ბ) სამედიაციო მორიგებაში აღუსრულებელი მართლზომიერი დებულებების არსებობის დასაშვებობა

საქართველოს კანონმდებლობა რაიმე სპეციალურ ფორმას ან მოთხოვნას არ ითვალისწინებს სამედიაციო მორიგების აქტის შედგენისათვის. მორიგება დისპოზიციურობის პრინციპის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილია, თუმცა შინაარსობრივად „მედიაციით მიღწეული მორიგება უნდა უძლებდეს გარე შეფასებას იმის უზრუნველსაყოფად, რომ შედეგი არ არის საზოგადოებისათვის მიუღებელი.“⁹⁵ წერილობითი შეთანხმება არ წარმოადგენს წარმატებული მედიაციის უტყუარ ბარომეტრს.⁹⁶ შესაძლოა მოსამართლე თვლიდეს, რომ ხელშეკრულება სამართლიანი არაა, მაგრამ მან უნდა დაიცვას იურიდიული პრინციპი, რომ მისი მოვალეობა და ამოცანა არ არის ამ საქმეში ჩარევა.⁹⁷ მორიგება შესაძლებელია, ნებისმიერ საკითხთან დაკავშირებით მოხდეს და არ არის აუცილებელი, რომ თავდაპირველად წამოყენებულ მოთხოვნებს ეხებოდეს, მედიაცია მხარეებს თავისუფლებას ანიჭებს და შესაძლებლობას აძლევს, უკეთესად დაინახონ თავიანთი ინტერესების და საჭიროებები.⁹⁸ თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ მო-

---

⁹⁵ Gibson K., *Mediator Attitudes Toward Outcomes: A Philosophical View*, *Conflict Resolution Quarterly* Vol. 17, 1. 2nd ed., 1999, 198-209, მითითებულია: წუღიაა ო., თვითგამორკვევა, როგორც ძირითადი ღირებულება მედიაციის პროცესში ეთიკის კოდექსებსა და სამართლებრივ ნაშრომებში: კონკურენცია დავის მონაწილე მხარეთა ავტონომიასა და შინაარსობრივ სამართლიანობას შორის, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადული 2017“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2018, 264.

⁹⁶ ცუჩი მ., მედიაციის აქტის შედგენის ხელოვნება: სახელმძღვანელო ინსტრუქციები, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადული 2012“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2013, 222.

⁹⁷ თოდუა მ., ვიდემსი ჰ., ვალდებულებითი სამართალი, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბ., 2006, 105.

⁹⁸ მიქედთაძე მ., კოლექტიური შრომითი დავის გადაწყვეტის მექანიზმები და მათი ფუნქციონირების ინსტიტუციური მოდელები,

რიგების პირობებს მხარეები განსაზღვრავენ, იგი არ შეიძლება იყოს აშკარად კანონსაწინააღმდეგო, კაბალური ან/და აღუსრულებელი პირობების შემცველი.⁹⁹ შესაძლებელია პირობა სამართლებრივად იყოს მართლზომიერი, თუმცა შინაარსობრივად - აღუსრულებელი, როდესაც შეუძლებელია მორიგების აქტით ნაკისრი ვალდებულების შესრულება. არ არსებობს შეუძლებლობის შესრულების ვალდებულება (*impossibilium nulla est obligatio*).¹⁰⁰ განმარტებითი იურიდიული ლექსიკონის თანახმად, გარიგების ნამდვილობას არ ეწინააღმდეგება ის გარემოება, რომ ვალდებულების შესრულება შეუძლებელია და შეუძლებლობა მოცემული იყო გარიგების დადების დროს, მაგრამ შეუძლებლობა გამოორიცხავს ვალდებულების შესრულების მოთხოვნას, თუ ეს მოვალესთვის ან ნებისმიერი პირისათვის ხანგრძლივად შეუძლებელია.¹⁰¹ სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულების მომწესრიგებელი ნორმები არ იძლევა მორიგების აღსრულების შეუძლებლობის დეფინიციას და მისი განსაზღვრის წინაპირობებს. ზოგადი წესით კი, ბუნებრივმა კატასტროფებმა, გაუთვალისწინებელმა პოლიტიკურმა თუ სოციალურმა ცვლილებებმა - ინფლაცია, ეკონომიკური კრიზისი, შეიარაღებული კონფლიქტები, ემბარგო, ექსპორტის აკრძალვა, შესყიდვის წყაროს მარცხი და ა.შ., შესაძლებელია დააბრკოლოს ან შეუძლებელი გახადოს ვალდებულების შესრულება.¹⁰²

ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2020“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2020, 160.

⁹⁹ კობაძე დ., მორიგებისა და სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტების თანაარსებობა სამოქალაქო პროცესში, ჟურნ. „ორბელიანი“, №1, 2019, 29.

¹⁰⁰ Lando O., Beale H., Principles of European Contract Law, part I and II, Kluwer Law International, The Hague/London/Boston, 2000, 400, მითითებულია: ჩიჭაშვიდი ნ., შეცვლილი გარემოებების გავლენა ვალდებულების შესრულებასა და მხარეთა შესაძლო მეორად მოთხოვნებზე, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2014, 190.

¹⁰¹ განმარტებითი იურიდიული ლექსიკონი, <<http://gil.mylaw.ge/ka-term/267.html>> [19.09.2021].

¹⁰² ჩიჭაშვიდი ნ., შეცვლილი გარემოებების გავლენა ვალდებულების შესრულებასა და მხარეთა შესაძლო მეორად მოთხოვნებზე, სა-

ამასთან, სამედიაციო მორიგების აქტით ნაკისრი ვალდებულებები უნდა იყოს თვალსაჩინო და დეტალურად აღწერილი. აღნიშნული დანაწესის თანახმად, სასამართლო უარს იტყვის აღსრულების შესახებ განცხადების დაკმაყოფილებაზე თუ სამედიაციო მორიგების შინაარსიდან გამომდინარე სამედიაციო მორიგების აღსრულება შეუძლებელია. მასში, უპირველეს ყოვლისა, შესაძლებელია ვიგულისხმოთ ისეთი შემთხვევები, როდესაც ბუნდოვანი და გაუგებარია მორიგების პირობები, რაც აღსრულების მიზნებისთვის გამოუსადეგარია. ვინაიდან, მოსამართლის მიერ მართლზომიერი, თუმცა ბუნდოვანი პირობის საფუძველზე სააღსრულებო ფურცლის გაცემა გამოიწვევს სააღსრულებო წარმოების დისფუნქციას, რადგან აღსრულების ბიურო არაკონკრეტიზირებულ, ზოგადი სახის დებულებებს იძულების წესით ვერ აღასრულებს.

საბოლოო ჯამში კი, აღნიშნული ნორმის ჩანაწერი საკმაოდ ზოგადი და ამავედროულად ლაკონურია, რაც საჭიროებს სასამართლო პრაქტიკის საფუძველზე მის დამატებით განვრცობას.

4.2. სანოტარო მედიაცია, როგორც კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების ალტერნატივა

ევროკავშირის დირექტივის თანახმად, სამედიაციო მორიგებისათვის აღსასრულებელი ძალის მინიჭება შესაძლოა განხორციელებულ იქნას სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს მიერ ქვეყნის კანონმდებლობიდან გამომდინარე.¹⁰³ ქართული სამართლებრივი სივრცე 2012 წლიდან იცნობს სანოტარო მედიაციას, როგორც მედიაციის ერთ-ერთ სახეს. მისი საკანონმდებლო რეგულირება განამტკიცებულია „ნო-

---

დისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2014, 70.

¹⁰³ Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21.05.2008.

ტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონით, რომლის თანახმადაც ნოტარიუსი უფლებამოსილია წარდგეს მედიატორის რანგში საოჯახო, სამემკვიდრეო, სამეზობლო და ნებისმიერ სხვა დავაზე.¹⁰⁴

სანოტარო მედიაციის განხორციელების წესი განსაზღვრულია „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციაზე დაყრდნობით,¹⁰⁵ სანოტარო მედიაცია წარმოდგენილია, როგორც კერძო მედიაციის ნაირსახეობად, სადაც ნოტარიუს-მედიატორი წარმოადგენს სერტიფიცირებულ, ავტორიზებულ მედიატორს, რომელსაც აქვს სახელმწიფოსგან მინიჭებული უფლებამოსილება სანოტარო საქმიანობის განსახორციელებად. თავდაპირველად ქართული კანონმდებლობით განისაზღვრა სანოტარო მედიაციის ნებაყოფლობითი ფორმა კერძოსამართლებრივი დავის გადაწყვეტის მიზნით, თუმცა 2016 წელს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებების შემდეგ სანოტარო მედიაციის მოქმედების ფარგლები გაფართოვდა, რის საფუძველზეც სანოტარო მედიაცია გარდაიქმნა, როგორც ნებაყოფლობით, ამასთანავე სავალდებულო მედიაციის ჰიბრიდულ ფორმად.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ იხ. საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/12/2009, 381-ე მუხლი.

¹⁰⁵ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №71-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, სსმ, 33, 31/03/2010, 99-ე მუხლი.

¹⁰⁶ „სახელმწიფო პროექტის ფარგლებში მინის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის სპეციალური წესისა და საკადასტრო სრულყოფის შესახებ“ საქართველოს კანონის ფარგლებში განსაზღვრულ იქნა მედიატორი-ნოტარიუსის სავალდებულო ჩართულობა მინის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემურ და სპორადულ რეგისტრაციამდე, მხარეთა შორის დავის არსებობის შემთხვევაში, რომლის მიხედვითაც კანონის საფუძველზე დაწყებული მინის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების სარეგისტრაციო წარმოების პროცესში მხარეთა შორის კერძოსამართლებრივი დავის გამოვლენის შემთხვევაში საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო ამ დავის გადასაწყვეტად სავალდებულო წესით მიმართავს სანოტარო მედიაციას.

სანოტარო მედიაციის შედეგად მიღებული „*მოჩივების აქტი, სანოტარო აქტია. მასში იკვეთება მისი აღსრულების ხე-ადგილი შესაძლებლობა, რომელიც სანოტარო მედიაციის ინსტიტუტს ქმედით ხდის.*“¹⁰⁷ მას შემდეგ, როდესაც მხარეები მორიგების აქტში ნებაყოფლობით საწყისზე ასახავენ თავიანთ შეთანხმებას, მორიგების აქტი სანოტარო აქტის სახეს იღებს და ის ამავდროულად ხდება ნამდვილი სანოტაროსამართლებრივი დოკუმენტი, რომელზეც თავისუფლად ვრცელდება ნოტარიატის მუხლები ცნობა/აღსრულებასთან დაკავშირებით.¹⁰⁸ სამედიაციო მორიგების აქტი ექვემდებარება ნოტარიუსის მიერ მის დადასტურებას სანოტარო წესით, საჯარო აქტისათვის დამახასიათებელი დამოწმების პრინციპით.¹⁰⁹ ამავდროულად, ინსტრუქცია ითვალისწინებს სამედიაციო აქტის დამოწმებაზე უარის თქმის საფუძვლებს, რომლის მიხედვითაც მედიატორი ნოტარიუსი უფლებამოსილია, უარი განაცხადოს მორიგების აქტის დადასტურებაზე, თუ მხარეთა მიერ მიღწეული შეთანხმების შინაარსი აშკარად ეწინააღმდეგება კანონის იმპერატიულ ნორმებს, ზნეობას ან საჯარო წესრიგს.¹¹⁰ სანოტარო სამედიაციო მორიგების აქტის მთავარი სპეციფიკა მდგომარეობს მისი აღსრულების წესსა და პროცედურაში. კერძოდ, მორიგების აქტით განსაზღვრული ვალდებულების შეუსრულებლობის შემთხვევაში კრედიტორის მოთხოვნით შესაძლებელია გაიცეს ნოტარიუსის მიერ სააღსრულებო ფურცელი, რომელიც მსგავსად სასამართლოს მიერ გაცემული სააღსრულებო ფურცლისა, ექვემდებარება იძულებით აღსრულებას.

---

¹⁰⁷ დეონიძე ი., ნუსუბიძე მ., სანოტარო მედიაციის ინსტიტუტის თავისებურება ქართულ სამართალში და მისი განვითარების პერსპექტივა, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - ნელინდელი 2018-2019“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 83.

¹⁰⁸ იქვე, 104.

¹⁰⁹ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №271-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, სსმ, 33, 31/03/2010, 109-ე მუხლი.

¹¹⁰ იქვე.

ნოტარიუსისგან სააღსრულებო ფურცლის გამოსათხოვად აუცილებელია ორი პირობა არსებობდეს კუმულაციურად: მხარეთა შორის სანოტარო მედიაციის ფარგლებში შედგენილი სანოტარო აქტის აღსრულებასთან დაკავშირებით არსებული შეთანხმება და ამავე აქტში სააღსრულებო ფურცლის გაცემის სამართლებრივი შედეგების წერილობითი განმარტება.¹¹¹ შესაბამისად, როგორც ნებაყოფლობითი, აგრეთვე სავალდებულო სანოტარო მედიაციის შედეგად შედგენილი სამედიაციო მორიგების აქტი, აღნიშნული კანონის ჩანაწერის საფუძველზე, უთანაბრდება სასამართლო მედიაციის შედეგად მიღწეულ შეთანხმებას. კანონმდებელმა ნოტარიუსი გარკვეულწილად მოსამართლის უფლებამოსილებით აღჭურვა.¹¹² სანოტარო მედიაციის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში მხარეს აღარ უწევს დამატებით სასამართლოსთვის მიმართვა მისი აღსრულების მიზნებისათვის, რადგან ნოტარიუსი თავად არის უფლებამოსილი მოიხრგოს მედიატორის როლი, უზრუნველყოს მოდავე მხარეთა მიერ მორიგების უზრუნველყოფა და, საბოლოო ჯამში, შესძინოს სანოტარო მედიაციის გამართვის შედეგად მიღწეულ შეთანხმებას, როგორც სანოტარო აქტს, აღსრულებადი ძალა. თუმცა აღნიშნული არ ზღუდავს სასამართლოსთვის მიმართვის კონსტიტუციურ უფლებას, ვინაიდან თუ მხარეები სანოტარო მედიაციის ფარგლებში შედგენილ მორიგების აქტში არ გაითვალისწინებენ აღსრულების საკითხს, მხარეებს უნარჩუნდებათ სასამართლოსთვის მიმართვის გზით აღსრულების ფურცლის გამოთხოვის უფლება.¹¹³

---

¹¹¹ წიკვაჟი ს., ბახაბიშვილი გ., სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი საქართველოში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2017“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2018, 19.

¹¹² გააკაშვილი ს., სანოტარო მედიაციის ჩამოყალიბებისა და განვითარების ტენდენციები საქართველოში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2012“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2013, 82.

¹¹³ ჩოჩიშვილი მ., სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხისათვის, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2020“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2020, 94.

4.3. სამედიაციო მორიგების აღსრულების სპეციფიკა შრომით დავებში

ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ასოცირების შეთანხმების გაფორმების¹¹⁴ შემდეგ, კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარების პროცესების ხელშეწყობა სახელმწიფოს ვალდებულებად განისაზღვრა, რომლის შესასრულებლად სახელმწიფოს მიერ გატარდა უამრავი ღონისძიება და ასევე, დაიწყო კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარებისთვის სამართლის სხვადასხვა სფეროში ახალი ინსტიტუტების დანერგვა და ძველი სისტემების მოდერნიზება.¹¹⁵ ადამიანური ურთიერთობების აღდგენა განსაკუთრებით მნიშვნელოვან როლს იძენს შრომით ურთიერთობებში. შრომითი დავების მოგვარების სისტემის მიზანი უნდა იყოს დავების მშვიდობიანი და მოწესრიგებული მოგვარება, პირველ რიგში, თავად მხარეთა ძალისხმევით, გაფიცვებისა და ლოკაუტების გამოყენების გარეშე.¹¹⁶

საქართველოს კანონმდებლობა განასხვავებს ინდივიდუალურ და კოლექტიურ დავებს, რომელიც უნდა გადაწყდეს მხარეთა შორის შემათანხმებელი პროცედურებით, რაც გულისხმობს დასაქმებულსა და დამსაქმებელს შორის პირდაპირი მოლაპარაკებების გამართვას, ხოლო კოლექტიური დავების შემთხვევაში მედიაციის პროცესსაც.¹¹⁷ განსაკუთრებულად

---

¹¹⁴ ასოცირების შესახებ შეთანხმება, ერთი მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და, მეორე მხრივ, საქართველოს შორის, 27/06/2014, გამოქვეყნების თარიღი: 11/09/14, დროებითი გამოყენების რეჟიმი: 01/09/2014, სრულად ძალაში შესვლის თარიღი: 01/07/2016.

¹¹⁵ *მიქედთაძე მ.*, კოლექტიური შრომითი დავების გადაწყვეტის მექანიზმები და მათი ფუნქციონირების ინსტიტუციური მოდელები, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - ნელინდელი 2020“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2020, 137.

¹¹⁶ Labour Legislation Guidelines, Chapter IV Substantive Provisions of Labour Legislation: Settlement of Collective Labour Disputes, <<https://www.ilo.org/legacy/english/dialogue/ifpdial/llg/noframes/ch4.htm>> [16.09.2021].

¹¹⁷ საქართველოს ორგანული კანონი „საქართველოს შრომის კოდექსი“, სსმ, 75, 17/12/2010, 69-ე მუხლი.

სენსიტიურია მიდგომა შრომითი მედიაციის აღსრულების საკანონმდებლო მოწესრიგების კუთხით კოლექტიური დავის დროს. კანონმდებელი საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცალკე თავს უძღვნის კოლექტიურ შრომით დავაზე მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულებას, თუმცადა შრომითი სამედიაციო მორიგების აღსრულების პროცედურა ანალოგიურია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით განსაზღვრული სამედიაციო მორიგების აღსრულების ზოგად წესთან მიმართებით. განსხვავება მდგომარეობს კოლექტიურ შრომით დავაზე მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძვლებში, რომლის თანახმადაც სასამართლო უარს იტყვის კოლექტიურ შრომით დავაზე მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულებაზე, თუ ამ შეთანხმების შინაარსი ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას, საქართველოში არსებულ საჯარო წესრიგს ან თუ, აღნიშნული შეთანხმების შინაარსიდან გამომდინარე, მისი აღსრულება შეუძლებელია. მიუხედავად აღსრულების ზოგად წესთან მსგავსებისა, კანონმდებელმა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცალკე თავი გამოყო კოლექტიურ შრომით დავაზე მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულებისათვის, რითაც ხაზი გაუსვა კოლექტიური დავის გადაწყვეტის მნიშვნელობას, მათ შორის საჯარო წესრიგთან მიმართებით. რითია განპირობებული ამგვარი დამოკიდებულება კოლექტიური დავების მიმართ? განმარტებითი ბარათის თანახმად, კანონპროექტის მიღება ხელს შეუწყობს შრომითი უფლებების დაცვის სტანდარტების განვითარებას, დახვეწასა და გაუმჯობესებას, კანონპროექტის მიღების შემთხვევაში, მოწესრიგდება კოლექტიური შრომითი დავის ფარგლებში მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულების საკითხი.¹¹⁸

---

¹¹⁸ განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/247857>> [14.09.2021].

აღნიშნულ რეფორმამდე, სოციალური პარტნიორების მხრიდან არსებული სისტემის ერთ-ერთ მთავარ პრობლემად მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულების უკიდურესად დაბალი მაჩვენებელი სახელდება.¹¹⁹ მიუხედავად დასაქმებულთა უკიდურესი ფორმით გაფიცვისა, მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმება ძირითადად ფორმალურ ხასიათს ატარებდა, რაც რეალურად მხოლოდ დამსაქმებლისათვის იყო ხელსაყრელი, რომელიც სამუშაო გარემოს სტაბილიზაციის და არა სამედიაციო მორიგების აღსრულების მიზნით დებდა შეთანხმებას. შეთანხმების აღსრულებლობის გამო საგაფიცვო მოქმედებების პრაქტიკა აჩვენებს, რომ მედიაცია ხშირად ვერ აღწევს მიზანს, ხოლო განმეორებითი მედიაციის შემთხვევები მექანიზმს ფორმალურ პროცესად აქცევს და იმთავითვე გამორიცხავს ურთიერთდობას სოციალურ პარტნიორებს შორის.¹²⁰ მედიაციაზე გახმაურებული მოლაპარაკების საკითხები იშვიათად თუ შეესაბამებოდა მათ [დასაქმებულთა] საწყის მოთხოვნებს, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ მაინც მოხდებოდა კომპრომისული სახის შეთანხმების გაფორმება, მოლოდინი მისი აღსრულების შესახებ მაინც ძალიან დაბალი იყო.¹²¹ კოლექტიური შრომითი დავის სამედიაციო პროცესის შედეგად მიღებული მორიგების აქტის აღსრულების პრობლემატიკა თვალსაჩინოდ გამოჩნდა „RMG Gold“-ისა და „RMG Copper“-ის დასაქმებულთა გაფიცვის შემთხვევაში კაზრეთში, სადაც მოხდა შეთანხმება მხარეთა შორის, თუმცა უშედეგოდ, რადგან დამსაქმებელმა არ შეასრულა სამედი-

---

¹¹⁹ ცინცაბაძე ა., ქებუჩია თ., შრომითი მედიაციის სამართლებრივი და სოციოლოგიური კვლევა, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი, თბ., 2019, 41.

¹²⁰ ინტერვიუ რკინიგზელთა ახალი პროფკავშირის ვიცე-პრეზიდენტ ილია ლეჟავასთან. ინტერვიუს თარიღი: 17/05/2018, მითითებულია: ცინცაბაძე ა., ქებუჩია თ., შრომითი მედიაციის სამართლებრივი და სოციოლოგიური კვლევა, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი, თბ., 2019, 41.

¹²¹ იქვე, 90.

ციო მორიგების აქტის პირობები, რა დროსაც არ არსებობდა რაიმე საკანონმდებლო ბერკეტი მისი იძულებითი აღსრულების კუთხით.¹²² შესაბამისად, 2020 წელს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებების უპირველესი მიზანია ხაზი გაუსვას შრომითი უფლებების მნიშვნელობასა და მის დაცვას, როდესაც დამსაქმებელი სარგებლობს დასაქმებულთა ნდობით და არაკეთილსინდისიერად უგულებელყოფს მხარეთა მოლაპარაკების ნაყოფს - სამედიაციო მორიგების აქტს. არსებული მექანიზმის შრომითი მედიაციის შედეგად მიღწეულ შეთანხმებებზე გავრცელება შესაძლებელს გახდის მიღწეული შეთანხმების მოკლე ვადაში და ნაკლები დანახარჯით აღსრულებას, გაზრდის ნდობას მედიაციის მექანიზმის მიმართ და გააჩენს, მედიაციით მიღწეული შეთანხმებების აღსრულების რეალურ წინაპირობებს და მხარეთა ინტერესს მექანიზმის გამოყენების მიმართ.¹²³

5. უახლესი საკანონმდებლო ცვლილებები საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნობასა და აღსრულებაში

2021 წლის 22 ივნისს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსს დაემატა კარი მეშვიდე⁹, რომელიც არეგულირებს სასამართლოს მონაწილეობას „მედიაციის შედეგად მიღწეული მორიგების შესახებ საერთაშორისო შეთანხმებების თაობაზე“ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 2019 წლის 7 აგვისტოს კონვენციის შესაბამისად დადებული საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნობასა და აღსრულებაში.

---

¹²² იხ. საქართველოს პროფესიული კავშირების გაერთიანება, კომპანია RMG პროფკავშირთან დადებული შეთანხმების პირობებს არ ასრულებს, სტატია, 2015.

¹²³ ცინცაბაძე ა., ქებუჩია თ., შრომითი მედიაციის სამართლებრივი და სოციოლოგიური კვლევა, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი, თბ., 2019, 47.

5.1. სინგაპურის კონვენციის მნიშვნელობა სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხისთვის

საქართველოს სამედიაციო კანონმდებლობის განხილვისას აღსანიშნავია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის (გაერო) 2019 წლის 7 აგვისტოს კონვენცია „მედიაციის შედეგად მიღებული საერთაშორისო შეთანხმებების აღსრულების შესახებ“,¹²⁴ რომელიც ასევე ცნობილია, როგორც სინგაპურის კონვენცია. აღნიშნული კონვენციის ხელშემკვრელ მხარეს წარმოადგენს საქართველო. კონვენცია მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს საერთაშორისო კომერციული შეთანხმებების შესრულების შესაძლებლობას, რომელიც მიღებულია მედიაციის გზით, ისევე, როგორც ნიუ-იორკის კონვენცია ხელს უწყობს საერთაშორისო საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღიარებას და აღსრულებას.¹²⁵

სინგაპურის კონვენციის მოქმედების არეალი ვრცელდება შეთანხმებაზე, რომელიც მიღებულია მედიაციის შედეგად, წერილობითი ფორმით, კომერციული დავის გადასაჭრელად, რომელიც მისი დადების მომენტში საერთაშორისო სახისაა.¹²⁶ კონვენცია განმარტავს საერთაშორისო დავის კრიტერიუმებს, თუმცა არ განსაზღვრავს „კომერციული დავის“ მნიშვნელობას. აღნიშნულთან დაკავშირებით, საინტერესოა 2018 წლის UNCI-TRAL-ის მოდელური კანონი¹²⁷ საერთაშორისო კომერციული მედიაციისა და მის შედეგად მიღებული საერთაშორისო შეთან-

---

¹²⁴ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, General Assembly Resolution 73/198, 2018.

¹²⁵ *Chua E.*, The Singapore Convention on Mediation - A Brighter Future for Asian Dispute Resolution, *Asian Journal of International Law*, 2018, 1.

¹²⁶ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, General Assembly Resolution 73/198, 2018.

¹²⁷ უნსიტრალის მოდელური კანონები წარმოადგენს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის მიერ რეზოლუციის სახით მიღებულ აქტებს, რომლებსაც გააჩნია სარეკომენდაციო, არასავალდებულო ხასიათი.

ხმებების შესახებ,¹²⁸ რომელიც ერთგვარად ავსებს სინგაპურის კონვენციას, განმარტავს კომერციული დავის მნიშვნელობასა და ფართო ინტერპრეტაციის საშუალებას ანიჭებს მას.

სინგაპურის კონვენციამ თავიდან აიცილა აღსრულების კონკრეტული რეჟიმის დანესება, თუმცა მოცემულია სახელმძღვანელო მითითებები იმ პირობების შესახებ, რომლებიც სახელმწიფომ უნდა შეასრულოს მორიგების შეთანხმების აღსრულების მიზნით.¹²⁹ აღსანიშნავია, რომ სინგაპურის კონვენცია უფრო შორს მიდის, ვიდრე ევროკავშირის დირექტივა მედიაციის შესახებ, რომელმაც ვერ მოახდინა დადებითი გავლენა და ვერ უზრუნველყო ევროკავშირის ქვეყნებში მედიაციის გამოყენებადობის ზრდა.¹³⁰ ევროკავშირის დირექტივა არ ადგენს აღსრულების პროცედურას, იგი ზოგადად განსაზღვრავს ორ მოთხოვნას, რომლის მიხედვითაც წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ მედიაციის მხარეებს ჰქონდეთ საშუალება თავისი ინიციატივით მოითხოვონ სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულება, რომელიც არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს ამ სახელმწიფოს კანონს.¹³¹ დირექტივისგან განსხვავებით, სინგაპურის კონვენცია ადგენს სამედიაციო მორიგების აქტის ერთგვარ ფორმას, რომელიც მინიმალისტურია, რადგან დეტალიზაციამ შესაძლოა დამატებითი ბარიერები შექმნას აღსრულების პროცედურისათვის. მათ შორისაა მხარეთა და მედიატორის ხელმოწერის სავალდებულობა და სხვა მტკიცებულებები, რაც ადასტურებს მედიაცი-

---

¹²⁸ UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018 (amending the UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002) GA Res 73/199, adopted at the United Nations General Assembly, 73rd Session (20 December 2018).

¹²⁹ *Chua E.*, The Singapore Convention on Mediation - A Brighter Future for Asian Dispute Resolution, *Asian Journal of International Law*, 2018, 3.

¹³⁰ იქვე, 4.

¹³¹ Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21.05.2008.

ის შედეგად მორიგების აქტის შედგენას. აღნიშნული მიდგომა ხელსაყრელია, რადგან ქვეყნის სასამართლოებს აძლევს ლავირების საშუალებას, თავად მოითხოვოს მისი ცნობა-აღსრულებისათვის საჭირო დოკუმენტაციის წარდგენა.¹³²

გარდა ამისა, ევროკავშირის დირექტივისგან განსხვავებით, იგი განსაზღვრავს იმ საფუძვლებს, რომელთა არსებობის შემთხვევაშიც შესაძლებელია სასამართლომ უარი განაცხადოს მორიგების აღსრულებაზე. აღნიშნული საფუძვლები შეიძლება დაიყოს ოთხ ფართო კატეგორიად, კერძოდ, უარის თქმის საფუძვლები უკავშირდება: ა) ვალდებულებებს; ბ) მედიატორის მისკომუნიკაციას; გ) საჯარო წესრიგს; და დ) შეთანხმების საგანს, რომლის განხილვაც არ ექვემდებარება მედიაციას.¹³³

საბოლოო ჯამში, სინგაპურის კონვენციამ ევროპულ ქვეყნებს მისცა ბიძგი უზრუნველყოთ საკანონმდებლო დონეზე უფრო ეფექტური საშუალებების და გარანტიების შექმნა საერთაშორისო კომერციული დავების მედიაციის შედეგების აღსასრულებლად. სინგაპურის კონვენციამ დაადგინა გარკვეული ჩარჩოები მოქმედების ფარგლების, აღსრულების წინაპირობებისა და მასზე უარის თქმის საფუძვლების განსაზღვრით, რომლის შიდასაკანონმდებლო სივრცეში ასახვა სავალდებულოა ყველა ხელშემკვრელი მხარისათვის, თუმცა იგი უტოვებს სახელმწიფოებს ლავირების საშუალებას, რათა თავად განსაზღვრონ მათთვის მნიშვნელოვანი დამატებითი რეგულაციები.

ამ მხრივ გამონაკლისს არც საქართველოს კანონმდებლობა წარმოადგენს. „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონი და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი სრულად იზიარებს სინგაპურის კონვენციის მუხლებს და აღნიშნავს, რომ იმ საკითხების მიმართ, რომლებიც არ არის ზემოთ ხსენებული

---

¹³² United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, General Assembly Resolution 73/198, 2018.

¹³³ *Chong Shou Y., Steffek F., Enforcement of International Settlement Agreements Resulting from Mediation under the Singapore Convention – Private International Law Issues in Perspective*, Singapore Academy of Law Journal, Special Issue, Research Collection School of Law, 2019, 457.

კანონებით მოწესრიგებული, გამოიყენება კონვენციის დებულებები.¹³⁴

5.2. სასამართლოს მონაწილეობა საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნობა-აღსრულების პროცესში

5.2.1. საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულების წესი

უახლოესი საკანონმდებლო ცვლილებების მიხედვით საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნობისა და აღსრულების უფლებამოსილების მქონე სასამართლოს წარმოადგენს საქართველოს უზენაესი სასამართლო, რომელსაც განცხადებით მიმართავს საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ერთ-ერთი ან ორივე მხარე. გარდა საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების დედნის ან მისი სათანადოდ დამონშებული ასლისა, განცხადებას თან უნდა ერთოდეს მისი სათანადოდ დამონშებული თარგმანი ქართულ ენაზე, აგრეთვე, იმის მტკიცებულება, რომ საერთაშორისო სამედიაციო მორიგება მიღწეულ იქნა და დაიდო საერთაშორისო მედიაციის განხორციელების შედეგად, (კერძოდ: მედიატორის ხელმოწერა სამედიაციო მორიგებაზე; მედიატორის მიერ ხელმოწერილი დოკუმენტი, რომელშიც მითითებულია, რომ განხორციელდა საერთაშორისო მედიაცია; იმ დაწესებულების მიერ გაცემული დასტური, რომელიც ახორციელებდა საერთაშორისო მედიაციის ადმინისტრირებას; სასამართლოსთვის მისაღები ნებისმიერი სხვა მტკიცებულება). სასამართლო უფლებამოსილია მხარეებს დამატებით მოსთხოვოს ნებისმიერი სხვა დოკუმენტი, რომელსაც იგი ამ კოდექსისა და კონვენციის მოთხოვნათა შესრულების შესამოწმებლად საჭიროდ მიიჩნევს.¹³⁵ ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ საერთაშორისო სამედიაცია-

---

¹³⁴ საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187²-ე მუხლი.

¹³⁵ იქვე, 363³¹-ე მუხლი.

ციო მორიგების ცნობისა და აღსრულების წესები გამოიყენება მხოლოდ იმ ფარგლებში, რომლებზედაც საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების მხარეები შეთანხმდნენ.

სასამართლო წარდგენილი დოკუმენტაციის სისრულეს ამონშებს განცხადებით მიმართვიდან 5 დღის ვადაში, რის შემდეგაც იღებს გადაწყვეტილებას განცხადების წარმოებაში მიღების თაობაზე. ხარვეზის დადგენის შემთხვევაში სასამართლო მხარეს განუსაზღვრავს გონივრულ ვადას მის აღმოსაფხვრელად, წინააღმდეგ შემთხვევაში განცხადება დაექვემდებარება განუხილველად დატოვებას. განცხადება მისი წარმოებაში მიღებიდან 5 დღის ვადაში ეგზავნება იმ მხარეს, რომლის წინააღმდეგაც მიმართულია შუამდგომლობა მორიგების ცნობისა და აღსრულების შესახებ. აღნიშნული მხარე უფლებამოსილია შესაბამისი შეტყობინების მიღებიდან 5 დღის ვადაში წარადგინოს განცხადება, რომლითაც შეუძლია უარყოს მორიგებისთვის იძულებითი აღსრულებადობის მინიჭება კანონიერი საფუძვლის არსებობისას. საკითხი განიხილება ზეპირი მოსმენის გარეშე, ამ უკანასკნელის მიერ განცხადების წარდგენიდან ან საამისოდ განსაზღვრული ვადის უშედეგოდ გასვლიდან 30 დღეში. სასამართლო უფლებამოსილია საქმე ამავე ვადაში განიხილოს ზეპირი მოსმენით, მაგრამ მათი გამოუცხადებლობა ვერ დააბრკოლებს საქმის განხილვას და გადაწყვეტას, რის შემდეგაც გამოაქვს განჩინება სააღსრულებო ფურცელთან ერთად, რომელიც საბოლოოა.¹³⁶

5.2.2. სასამართლოს მიერ საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნობა-აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძვლები

სასამართლოს მიერ საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნობა-აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძვლები, მტკიცების ტვირთის დაკისრების მხრივ, შეგვიძლია დავყოთ ორ ნაწილად: მხარის მიერ და სასამართლოს მიერ, თავისი ინი-

---

¹³⁶ იქვე, 363³³-ე მუხლი.

ციტივით დადგენილი საფუძვლები. მხარეთა მიერ მედიაციის პროცესის მიმდინარეობისას „თითოეული პიროვნების გათვალისწინება ერთგვარი წინაპირობაა გადაწყვეტილებისათვის აღსრულების იუხიდიური ძალის მინიჭებისა.“¹³⁷

რაც შეეხება სასამართლოს ჩარევის ფარგლებს, განსხვავებით ქვეყნის შიგნით შედგენილი სამედიაციო მორიგების რეგულირებისა, კანონმდებელი ნაკლები უფლებამოსილებით აღჭურავს მოსამართლეს და არ აძლევს ფართო არეალს, შევიდეს სამედიაციო მორიგების აქტის განხილვის სიღრმეებში. ძირითადი მტკიცების ტვირთი დაკისრებული აქვს მხარეს, ვინაიდან საერთაშორისო აქტის შემთხვევაში სასამართლოს მიერ მორიგების შინაარსობრივი შემოწმება და მისი მისადაგება შიდასაკანონმდებლო ბაზასთან გამოიწვევდა უმეტეს შემთხვევაში აქტის აღუსრულებლობას. საერთაშორისო ურთიერთობა, ზოგადი გაგებით, მოიცავს სულ მცირე ორი სახელმწიფოს წარმომადგენლის თანხვედრას, სადაც შესაძლებელია მხარეთა შეთანხმებით სამართალურთიერთობაში გამოსაყენებელი სასურველი სამართლის არჩევა. ასეთ შემთხვევაში, საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების აქტის შესაბამისობა ქვეყნის კანონმდებლობასთან აღსრულებადობას აქცევდა მხოლოდ ფორმალურ შესაძლებლობად, ვინაიდან აღნიშნული რეგულირება არ იქნებოდა რეალურად ქმედითი და ეფექტური, მხარეები კი იძულებულნი გახდებოდნენ საერთაშორისო სამედიაციო მორიგება მიესადაგებინათ საქართველოს კანონმდებლობასთან, რაც მათ ნებას სასურველი სამართლის არჩევის თაობაზე შეზღუდავდა.

აქედან გამომდინარე, მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლოს მოქმედების ფარგლები საკმაოდ შეზღუდულია, კანონმდებელმა სასამართლოს მისცა ბერკეტი გარკვეულწილად შევიდეს დავის შინაარსობრივ ნაწილში. კერძოდ, სასამართლოს უარს იტყვის განცხადების დაკმაყოფილებაზე თუ და-

---

¹³⁷ Lew Julian D. M., Mistelis Loukas A., Kroll S. M., Comparative International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, Hague, 2003, 12.

ადგენს, რომ: ა) შუამდგომლობაში აღძრული მოთხოვნის დაკმაყოფილება ეწინააღმდეგება საქართველოში არსებულ საჯარო წესრიგს; ბ) საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, დავა არ შეიძლება მედიაციის გზით იქნეს განხილული. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ცვლილებებს გააჩნია უკუძალა, რომლის თანახმადაც ამ დანაწესის მოქმედება ვრცელდება მის ამოქმედებამდე მიღწეულ და დადებულ საერთაშორისო სამედიაციო მორიგებებზეც. ამ საფუძველთაგან, საჯარო წესრიგის ერთადერთი საშუალებაა, როდესაც სასამართლოს შეუძლია შეეხოს სამედიაციო მორიგების აქტის არსებით ნაწილს. აღნიშნულთან მიმართებით, მთავარი პრობლემა მდგომარეობს „საჯარო წესრიგის“ ცნების ბუნდოვან და არაერთგვაროვან განმარტებასთან მიმართებით, რაც სასამართლოსათვის დამატებით აფართოებს ჩარევის ფარგლებს, ერთგვარად შეაფასოს ქვეყნის გარეთ მიღებული გადაწყვეტილების წონასწორობა საჯარო წესრიგთან კავშირში.

ეროვნული საჯარო წესრიგის დარღვევა გამომდინარეობს შესაბამისი სახელმწიფოს კანონმდებლობის ან იმ ნებისმიერი ნორმის დარღვევისაგან, რომელიც მისი არსით უტოლდება ძირითად ფუნდამენტურ პრინციპებს.¹³⁸ საჯარო წესრიგი ფართო ცნებაა,¹³⁹ თუმცა მისი ერთიანი უნიფიცირებული განმარტება არ არსებობს, მათ შორის არც სინგაპურის კონვენ-

---

¹³⁸ Dirk O., Omaia E., Herbert K., (ed.), Recognition and Enforcement of Foreign Awards: A Global Commentary on the New York Convention, 2010, 366, მითითებულია: გადგავა დ., ფხაკაძე თ., საჯარო წესრიგი როგორც უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ცნობასა და აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძველი, ჟურნ. „ახალგაზრდა ადვოკატები“, 2018, 16.

¹³⁹ პროფესორი ბ. ზოიძის აზრით, საჯარო წესრიგის ცნების არსში იგულისხმება სამოქალაქო ბრუნვის ფუნდამენტალური პრინციპები, როგორიცაა საკუთრების, ხელშეკრულებისა და მენარმეობის თავისუფლებანი და ა.შ. საჯარო წესრიგის დარღვევით ილახება არა მხოლოდ ურთიერთობის კონკრეტული მონაწილის უფლებები, არამედ იგი ვნებას აყენებს უპირველესად სახელმწიფოსა და საზოგადოების ინტერესებს. მოხსენიებულია: ზოიძე ბ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი პირველი, თბ., 1999, 178.

ცია „განზიარება ახ მოიცავს საჯარო წესრიგის უნივერსალური გან-
მახტებას, ხადგან კონკრეტული გამოვლინებები ახსებითად გან-
სხვავდება სხვადასხვა სამაჩთლებივ სისტემებში,“¹⁴⁰ რაც კი-
დეუ უფრო ამყარებს იმ მოსაზრებას, საჯარო წესრიგი მჭიდ-
როდ არის დაკავშირებული უშუალოდ სახელმწიფო სუვერენი-
ტეტთან. შესაბამისად, ვინაიდან არ არსებობს საჯარო წეს-
რიგთან დაკავშირებით შეჯერებული უნიფიცირებული გან-
მარტება, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში სასამართლომ უნ-
და დაადგინოს საჯარო წესრიგის დარღვევა. პრაქტიკაში სა-
ჯარო წესრიგის დარღვევის ყველაზე თვალსაჩინო გამოხატუ-
ლებას წარმოადგენს ხელშეკრულებები, რომლებიც ეწინააღ-
მდეგება ზნეობრივ პრინციპებსა და ქვეყნის/საზოგადოების
ინტერესებს, როგორცაა თაღლითობისა და კორუფციული გა-
რიგებების შედეგად დადებული ხელშეკრულებები.¹⁴¹ აღნიშ-
ნული დეფინიცია, აგრეთვე, გულისხმობს ეროვნული კანონ-
მდებლობით გათვალისწინებულ იმპერატიულ ნორმათა დაც-
ვას, თუმცა ამ შემთხვევაში აუცილებელია, რომ იმპერატიული
ნორმა იყოს მნიშვნელოვანი და შეფასდეს მაღალი სტანდარ-
ტის დაცვით - ძირითადი სამართლებრივი პრინციპებისა და
საჯარო წესრიგის მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენდეს,
რომელსაც შეიძლება „ზეიმპერატიული“ ნორმაც კი ვუწო-
დოთ.¹⁴² თუმცა ხშირ შემთხვევაში ნაციონალური სასამართ-

---

¹⁴⁰ International Bar Association Subcommittee on Recognition And Enforcement Of Arbitral Awards, Report on the Public Policy Exception in the New York Convention, IBA, October, 2015, 1, <https://newyork-convention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3630&opac_view=6> [16.09.2021].

¹⁴¹ Hwang M., Lin K., Corruption in Arbitration: Law and Reality, paper presented at Herbert Smith-SMU Asian Arbitration Lecture, Singapore, 2011, 51.

¹⁴² მატერიალური საჯარო წესრიგის თვალსაზრისით საინტერესოა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 2 სექტემბრის №2ბ/4173-16 განჩინება, რომლის მიხედვითაც დაინტერესებულ მხარეს უარი ეთქვა სარჩელის უზრუნველყოფის თაობაზე მიღებული საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ცნობა-აღსრულებაზე, ვინაიდან აღნიშნულის საფუძველზე ყადაღა დაედო იმ უძრავ ქონებას, რომელიც არ წარმოადგენდა მოპასუხის საკუთრებას, რაც

ლოები თავს იკავებენ იმ კრიტერიუმების დადგენისგან, რომლებსაც შემდგომში შეუძლიათ განსაზღვრონ საფუძვლები თუ რამდენად წარმოადგენს ესა თუ ის იმპერატიული სახის ნორმები ან ზოგადად ნაციონალური სამართალი საჯარო წესრიგის შემადგენელ ნაწილს.¹⁴³ შესაბამისად სწორი სასამართლო პრაქტიკის დამკვიდრებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება აღნიშნული საკითხის გასაზრცობად.

საქართველოს ტერიტორიაზე აღსრულების შესახებ, საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ მრავალი ქვეყანა მისდევს *revizion au fond*-ის აკრძალვის სახელით ცნობილ პრინციპს, რომელიც კატეგორიულად უარყოფს უცხო ქვეყნის სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილების შინაარსობრივ გადამოწმებას. შესაბამისად, უცხო ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილების საქართველოს ტერიტორიაზე ცნობა-აღსრულების საკითხის განხილვისას საკასაციო პალატა ამ გადაწყვეტილებით დადგენილი სამართლებრივი წესრიგის გადასინჯვას ვერ განახორციელებს.¹⁴⁴

6. კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების მექანიზმები კონტინენტური ევროპის სამართლის სისტემის მქონე ქვეყნებში

საქართველოში კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხის მიმოხილვის პარალელურად საინტერესოა განვიხილოთ კერძო მორიგების აღსრულების საკანონმდებლო თუ პრაქტიკული მექანიზმების არსებობა და მათი სპეციფიკა კონტინენტური ევროპისა და ანგლო-ამერიკული სამართლის სისტემის ქვეყნების მაგალითზე დაყრდნობით.

დასტურდებოდა საჯარო რეესტრის ამონაწერით, ვინაიდან დარღვეული იყო საკუთრების უფლების ფუნდამენტური უფლება.

¹⁴³ Gaillard E., Bermann A. G., Guide on Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, UNCITRAL, 2017, 261.

¹⁴⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 14 თებერვლის №ა-3968-შ-107-2019 გადაწყვეტილება.

6.1. გერმანია

კონტიტენტური ევროპის სამართლის სისტემის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია გერმანია, რომელიც მედიაციის შესახებ კანონითა¹⁴⁵ და გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით¹⁴⁶ არეგულირებს მედიაციის საკითხს. გერმანული კანონმდებლობის მიხედვით, არ არის აუცილებელი რაიმე სპეციალური ფორმა ან/და მოთხოვნა დადგენილი იმისათვის, რომ გაფორმდეს სამედიაციო მორიგების აქტი. სამედიაციო მორიგების აქტი გაიგივებულია ჩვეულებრივ სამოქალაქო-სამართლებრივ ხელშეკრულებასთან, რომელზეც ვრცელდება გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის სახელშეკრულებო სამართლის დებულებები. გერმანიის კანონმდებლობის თანახმად, მედიაციის მონაწილე მხარეები უფლებამოსილნი არიან, მსგავსად საქართველოს კანონმდებლობისა, მიმართონ გერმანიის საოლქო სასამართლოს და მოითხოვონ სამედიაციო მორიგების აქტის სასამართლოსმიერი დამონმება, რასაც შემდგომში შესასრულებლად სავალდებულო, ხოლო აღსასრულებლად პირდაპირი ხასიათი გააჩნია. გარდა ამისა, თუ მხარეები მედიაციის პროცესის მიმდინარეობისას წარმომადგენლებად ჩართავენ იურისტებს, ადვოკატთა თანდასწრებით წარმოებული მედიაციის პროცესის შედეგად მიღებული მორიგება შეიძლება დაუყოვნებლივ აღსრულდეს ერთ-ერთი მხარის ადგილსამყოფელის მიხედვით მდებარე სასამართლოში სააღსრულებო ფურცლის მიღების გზით,¹⁴⁷ ვინაიდან იგულისხმება მხარეთა უფლებების დაცვის მაღალი ალბათობა და მისი კანონთან შესაბამისობა. ამასთან, გერმანიის

---

¹⁴⁵ Gesetz Zur Förderung der Mediation und Anderer Verfahren der Außergerichtlichen Konfliktbeilegung

¹⁴⁶ Zivilprozessordnung, <<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>> [15.09.2021].

¹⁴⁷ *Wilking F.*, The Enforcement and Setting Aside of Mediation Settlement Agreements: A Comparison Between German and International Commercial Mediation, University of Cape Town, Cape Town, 2015, 47.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი მხარეებს აძლევს საშუალებას სასამართლოსათვის მიმართვის გარეშე კერძო სამედიაციო მორიგების აქტი იძულებით აღსასრულებელ დოკუმენტად აქციონ. თუ მხარეები სამედიაციო მორიგების პროცესში ნოტარიუსს ჩართავენ და მორიგებას სანოტარო წესით დაამოწმებენ, მაშინ მათ შორის დადებული მორიგების აქტს პირდაპირი აღსრულების სამართლებრივი ხასიათი ექნება.¹⁴⁸ მხარეები უფლებამოსილნი არიან ნოტარიუსს მიმართონ სამედიაციო მორიგების აქტის დამოწმების მიზნითაც.¹⁴⁹ ამ შემთხვევაში, ნოტარიუსი ამოწმებს მხარეთა ნებას ხელშეკრულების დარღვევის შემთხვევაში უპირობო აღსრულების შესახებ და ამოწმებს მორიგების აქტს. გერმანული კანონმდებლობის მიხედვით, უძრავი ქონების განკარგვის შესახებ არსებული შეთანხმება/გარიგება აუცილებლად საჭიროებს დამოწმებას სანოტარო წესით.¹⁵⁰

რაც შეეხება სასამართლოს მიერ სამედიაციო მორიგების აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძვლებს, გერმანული სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობის თანახმად, სასამართლო უარს იტყვის სამედიაციო მორიგების აღსრულებაზე თუ მორიგება ბათილია, დაკარგული აქვს მოქმედების ძალა ან ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს.¹⁵¹

---

¹⁴⁸ *Esplugues C., Iglesias J. L., Palao G., Civil and Commercial Mediation in Europe: National Mediation Rules and Procedures, Cambridge, 2013, 175-176.*

¹⁴⁹ *Helmut C. D., A Comparative Analysis of Mediation by Examination and Critique of the Theory and Practice Thereof in Germany, University of Glasgow, 2015, 28.*

¹⁵⁰ *Esplugues C., Iglesias J. L., Palao G., Civil and Commercial Mediation in Europe: National Mediation Rules and Procedures, Cambridge, 2013, 172,* მითითებულია: ჩოჩიშვილი მ., სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხისათვის, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწადული 2020“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2020, 88.

¹⁵¹ *Zivilprozessordnung, Section <<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>> [15.09.2021].*

6.2. ბელგია

ბელგიაში კერძო მედიაცია ერთ-ერთ აქტუალურ პროცესს წარმოადგენს განსაკუთრებით კომერციულ დავებთან დაკავშირებით. ზოგადი წესით, მხარეებს ყოველთვის შეუძლიათ მიმართონ ბელგიაში მედიაციას, როგორც სასამართლომდე, ასევე მისი მსვლელობისას ან სასამართლო განხილვების დასრულების შემდგომ, ხოლო სასამართლო მედიაცია მიმდინარე საქმის წარმოების დროს, მოსამართლის სათათბიროდ გასვლამდე, შეიძლება იქნეს მხარეთა თანხმობით და მოსამართლის გადაწყვეტილებით ინიცირებული.¹⁵² ბელგიამ, როგორც კონტინენტური ევროპის სამართლის ოჯახისა და ევროკავშირის ერთ-ერთმა განვითარებულმა წევრმა, მედიაციის ინსტიტუტის საკანონმდებლო დონეზე ინტეგრირება ჯერ კიდევ 2005 წელს განახორციელა, როდესაც ძალაში შევიდა ბელგიის კანონი მედიაციის შესახებ. აღნიშნული ნორმატიული აქტი დაემატა ბელგიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსს, რომელმაც მოიცვა მედიაციის პროცედურული წესები. აღსანიშნავია, რომ ბელგიამ 2008 წლის მედიაციის დირექტივის ფორმალური რატიფიცირება არ მოახდინა, რის შესახებ ბელგიის მთავრობამ ოფიციალური ნოტა გაუგზავნა ევროპის კომისიას და დაეყრდნო მათ ქვეყანაში უკვე მოქმედ კანონს მედიაციის შესახებ, რითაც ახსნა ახალი კანონის მიუღებლობის საფუძვლები ბელგიის მაგალითზე.¹⁵³

ბელგიის კანონმდებლობის თანახმად, მედიაციის დავის საგანს შესაძლოა წარმოადგენდეს ნებისმიერი ტიპის დავა.¹⁵⁴ იგი განამტკიცებს მედიაციის ორ სახეს: ნებაყოფლობით და

---

¹⁵² *Esplugues C., Marquis L., New Developments in Civil and Commercial Mediation, Vol. 6, Springer International Publishing, London, 2015, 105, მითითებულია: ყანდაშვილი ი., საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასასამართლო ფორმები, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2018, 246.*

¹⁵³ იქვე, 195.

¹⁵⁴ *Belgian Judicial Code, Part VII: Mediation, 1967.*

სასამართლო მედიაციას. ნებაყოფლობითი მედიაცია ბელგიის კანონის საფუძველზე არის მედიაცია, რომელსაც მხარეები ირჩევენ მოსამართლის მოთხოვნისა და სხვა სახის ჩარევის გარეშე, ხოლო სასამართლო მედიაცია დაკავშირებულია სასამართლოსთან.¹⁵⁵ უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლო მედიაცია (*judicial mediation*) წარმოადგენს დასათაურებას, თუმცა რეალურად ბელგიაში ამ ფორმის მედიაციის ქვეშ მოიაზრება და ხორციელდება სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა, როდესაც საქმე გადაეცემა სასამართლოსთან არსებულ სამედიაციო ცენტრს და არა უშუალოდ მოსამართლეს ან სასამართლოს მოხელეს.¹⁵⁶

სამედიაციო მორიგების შედეგად მიღწეული შეთანხმება შესაძლებელია ინკორპორირდეს სასამართლო გადანაცვლებებში, რაც გულისხმობს სასამართლოს მიერ სამედიაციო აქტის ზედამხედველობას მის აღსრულებამდე.¹⁵⁷ კერძო სამედიაციო პროცესის შედეგად მიღწეული შეთანხმება ექვმდებარება სასამართლოს მიერ დამტკიცებასა და აღსრულებას, რომელიც შედგა აკრედიტირებული მედიატორის მონაწილეობით.¹⁵⁸ მედიატორის კომპეტენცია ერთ-ერთი წინაპირობაა მორიგების აქტის აღსრულებისათვის, რომლის აკრედიტაციაც ხორციელდება ფედერალური სამედიაციო კომისიის მიერ ბელგიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესის შესაბამისად.¹⁵⁹ აღნიშნული პირობა ერთგვარად ავლენს

---

¹⁵⁵ *De Palo G., Trevor M. B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 20.*

¹⁵⁶ *Esplugues C., Marquis L., New Developments in Civil and Commercial Mediation, Vol. 6, Springer International Publishing, London, 2015, 93.* მოხსენიებულია: *ყანდაშვიდი ი., საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადანაცვლების სასამართლო და არასასამართლო ფორმები, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2018, 196.*

¹⁵⁷ *De Palo G., Trevor M. B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 24.*

¹⁵⁸ *Belgian Judicial Code, Part VII: Mediation, 1967.*

¹⁵⁹ იქვე.

კანონმდებლობის დამოკიდებულებას, რომელიც სრულად არ ენდობა კერძო სამედიაციო შეთანხმებებს იურისტებისა და სხვა ექსპერტების მონაწილეობის გარეშე.¹⁶⁰ ამას გარდა, სასამართლო მედიაციის შესახებ შეთანხმების შესაბამისობას მედიაციის პროტოკოლთან, რომელიც თან უნდა ერთვოდეს მხარის მიერ წარდგენილ შუამდგომლობას აქტის აღსრულების თაობაზე. ბელგიის სამედიაციო სამართალი, მედიაციის პროტოკოლში მოიაზრებს მედიაციის თაობაზე შეთანხმების ფორმას, რომლის მიხედვითაც შეთანხმება უნდა შეიცავდეს მხარეთა და მედიატორის ხელმოწერებსა და მათ რეკვიზიტებს, შეთანხმების გაფორმების თარიღს, დავის მოკლე აღწერას, მედიატორის საფასურსა და გადახდის წესს, მითითებას მედიატორის აკრედიტაციის თაობაზე, მედიაციის ნებაყოფლობით და კონფიდენციალურ პროცესზე.¹⁶¹

გარდა ფორმალური წინაპირობების არსებობისა, სასამართლო უფლებამოსილია უარი თქვას განცხადების დაკმაყოფილებაზე, თუ სამედიაციო მორიგების აქტი ეწინააღმდეგება საჯარო წესრიგს ან საოჯახო მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების პირობები არღვევს 18 წლამდე ასაკის მოზარდის ინტერესებს.¹⁶² მაგალითად, მოსამართლე უარს იტყვის დავის მონაწილეთა შორის დადებულ განქორწინების შესახებ ხელშეკრულებაზე, თუ არასრულწლოვნისთვის განსაზღვრული ალიმენტი არის საკმაოდ დაბალი.¹⁶³ შესაბამისად, შეიძლება ითქვას, რომ მოსამართლის მიერ კერძო მედიაციის შედეგად მიღებული მორიგების აქტის პირობებისა არის მინიმალური.¹⁶⁴ თუმცა საინტერესოა საერთაშორისო სამედიაციო აქტის მორიგების აღსრულების საკითხი, ვინაიდან

---

¹⁶⁰ *De Palo G., Trevor M. B., EU Mediation-Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 25.

¹⁶¹ Belgian Judicial Code, Part VII: Mediation, 1967.

¹⁶² იქვე.

¹⁶³ *De Palo G., Trevor M. B., EU Mediation-Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 26.

¹⁶⁴ იქვე, 25.

რა ბელგიის კანონმდებლობა არ განსაზღვრავს სპეციალურ, დამატებით პროცედურებს. ბელგიის მედიაციის კანონმდებლობა არ განასხვავებს შიდა და ტრანსნაციონალური მედიაციის პროცედურებს, აქედან გამომდინარე, იგივე დებულებები ვრცელდება, როგორც შიდა, ასევე საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების აქტებზე.¹⁶⁵ ასეთ შემთხვევაში, გონივრული იქნება მოსამართლემ უარი არ თქვას მორიგების აქტის აღსრულებაზე, თუმცა აღნიშნული მოსაზრება ამ ეტაპისთვის ბუნდოვანია,¹⁶⁶ ვინაიდან მოცემული მომენტისათვის ბელგია არ წარმოადგენს სინგაპურის კონვენციის ხელშემკვრელ სახელმწიფოს.¹⁶⁷

თუმცა ის ფაქტი, რომ მედიაციის შესახებ კანონი არეგულირებს ორ კატეგორიას, არ გამორიცხავს მესამე კატეგორიის არსებობას, რომელიც შეიძლება შეფასდეს, როგორც „თავისუფალი მედიაცია“ (*free mediation – ad hoc mediation*), იმ გაგებით, რომ ხელშეკრულების თავისუფლება მხარეებს საშუალებას აძლევს ჩაერთონ მედიაციის პროცესში, მათი სურვილისა და საზოგადოებრივი წესრიგის ფარგლებში,¹⁶⁸ რა დროსაც მედიატორის აკრედიტაცია არ არის მოთხოვნილი. ამ ტიპის მედიაცია, რომელიც მოლაპარაკებას წააგავს, არ ექვემდებარება სასამართლოს მიერ აღსრულებას. შესაბამისად, ასეთი ტიპის შეთანხმებები ბელგიაში აღსრულებადია, როგორც ხელშეკრულება, რომელიც შესაძლოა ბათილ იქნას, ისეთი ჩვეულებრივი თავდაცვითი საშუალებებით, როგორი-

---

¹⁶⁵ EU Handbook on Mediation: Mediation Law and Practice in Other EU Countries, <http://mediation-net.eu/pdf/books/analysis_concise_text-2.pdf> [19.06.2021].

¹⁶⁶ *De Palo G., Trevor M. B.*, EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 25.

¹⁶⁷ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, UN Treaty Collection, <https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-4&chapter=22&clang=_en> [27.06.2021].

¹⁶⁸ *Demeyere L.*, Mediation in Belgium - an Overview, Yearbook on International Arbitration, Vol. 2, 2012, 363.

ცაა არაკეთილსინიდისიერება, შეცდომა, თაღლითობა და ძალადობა.¹⁶⁹

6.3. ფინეთი

ფინეთის კანონმდებლობა განასხვავებს სასამართლო და სასამართლოს გარეთ არსებულ, ე.ი. კერძო მედიაციას. კერძო სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულებადობა მნიშვნელოვნად გამარტივდა მას შემდეგ, რაც ფინეთის სახელმწიფომ მიიღო კანონი მედიაციის შესახებ, რადგან აღნიშნულ რეფორმამდე სასამართლოს გარეთ დადებული სამედიაციო მორიგება იყო მხოჭავი, თუმცა არ იყო კანონით აღსრულებადი სასარჩელო წარმოების დაწყების გარეშე.¹⁷⁰ ფინეთის სამედიაციო აქტის საფუძველზე მხარეები უფლებამოსილნი არიან მიმართონ სასამართლოს კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების მოთხოვნით, თუმცა კანონმდებელი განსაზღვრავს მინიმალურ კრიტერიუმებს სამედიაციო მორიგების აქტის ფორმირებისათვის. კერძოდ, შეთანხმება აღსრულების მიზნებისთვის უნდა იყოს წერილობითი ფორმით დადებული და შეიცავდეს მხარეთა და მედიატორის შესახებ ინფორმაციას, დავის საგნის მიმოხილვას და მოლაპარაკების პირობებს.¹⁷¹ სასამართლო უფლებამოსილია უარი თქვას განცხადების დაკმაყოფილებაზე, თუ შეთანხმების პირობები ეწინააღმდეგება ფინურ კანონმდებლობას, აშკარად უსამართლოა ან არღვევს მესამე მხარის უფლებებს.¹⁷² სამედიაციო მორიგების პირობების სამართლიანობის შეფასება რთულია და საჭიროებს მის განმარტებას სასამართლო პრაქტიკის საფუძველზე.¹⁷³ მაგალითად, სამედიაციო მორიგების პირობა,

---

¹⁶⁹ *De Palo G., Trevor M. B., EU Mediation-Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 24.

¹⁷⁰ იქვე, 102.

¹⁷¹ Act on Mediation in Civil Matters and Confirmation of Settlements in General Courts, Ministry of Justice, Finland, 394 / 2011.

¹⁷² იქვე.

¹⁷³ *De Palo G., Trevor M. B., EU Mediation-Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 104.

რომელიც ერთ-ერთ მხარეს ანიჭებს უფლებამოსილებას საქმიანი ურთიერთობის ძირითად საკითხებზე ერთპიროვნული გადაწყვეტილების მიღებისა, ასეთი შინაარსის შეთანხმება არის უსამართლო.¹⁷⁴ რაც შეეხება მესამე მხარის უფლებების დარღვევას, იგი თავისთავად წარმოადგენს არაკანონიერ ქმედებას, რომელიც ეწინააღმდეგება, როგორც ქვეყნის შიდასაკანონმდებლო ბაზას, აგრეთვე სამართლის ზოგად პრინციპებს. თუმცა აღნიშნული ჩანაწერის საფუძველს წარმოადგენს მხარეთათვის კანონით მინიჭებული უფლებამოსილება, რომლის თანახმადაც დასაშვებია სამედიაციო მორიგების აქტის დამტკიცების თაობაზე სასამართლოს გადაწყვეტილების სააპელაციო წესით გასაჩივრება.¹⁷⁵ შესაბამისად, სასამართლოს მიერ აქტის აღსრულებაზე უარის თქმა მესამე მხარის უფლებების დარღვევის შემთხვევაში, უპირველეს ყოვლისა, ემსახურება მესამე პირის დაცვას, ვინაიდან „მედიაციის შესახებ კანონის თანახმად მესამე მხარეს ახ აქვს უფლება გაასაჩივროს სასამართლოს გადაწყვეტილება სამედიაციო მორიგების აქტის დამტკიცების თაობაზე“.¹⁷⁶

რაც შეეხება საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულებას, „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, შეთანხმება, რომელიც მიღწეულია მხოლოდ ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოში ექვემდებარება ანალოგიური წესით მის დამტკიცებას სასამართლოს გზით. თუმცა არ არის განსაზღვრული სხვა ქვეყნებს შორის არსებულ საერთაშორისო შეთანხმებების ბედი, რადგან ამ ეტაპისთვის ფინეთი არ წარმოადგენს სინგაპურის კონვენციის ხელშემკვრელ მხარეს.

---

¹⁷⁴ De Palo G., Trevor M. B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 104.

¹⁷⁵ Act on Mediation in Civil Matters and Confirmation of Settlements in General Courts, Ministry of Justice, Finland, 394 / 2011.

¹⁷⁶ De Palo G., Trevor M. B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 104.

7. დასკვნა

თანამედროვე საერთაშორისო ბიზნეს სამართლებრივ ურთიერთობებში მედიაციის, როგორც დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალების, როლი აქტუალური ხდება. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია სამედიაციო მორიგების აქტის შესასრულებლად სავალდებულო იურიდიული ძალის მინიჭების მექანიზმის დახვეწა.

სამედიაციო მორიგების აქტი, თავისი ბუნებით, წარმოადგენს სტანდარტულ სამოქალაქო-სამართლებრივ ხელშეკრულებას, რომელსაც შესასრულებლად სავალდებულო ხასიათი გააჩნია მხოლოდ სახელშეკრულებო ბოჭვის ფარგლებში. სამედიაციო მორიგება მონაწილეთა სურვილის წერილობით გამოვლინებას წარმოადგენს, ვინაიდან ნებაყოფლობითობის საკითხის იდეა ე.წ. „სურვილის ფაქტორში“¹⁷⁷ მდგომარეობს.¹⁷⁸ შესაბამისად, მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების ნებაყოფლობითი აღსრულების მაჩვენებელი უფრო მაღალია, ვიდრე სასამართლო გადაწყვეტილების, ვინაიდან თვითონ მხარეების მიერ არის შემუშავებული სამედიაციო მორიგების აქტის რეზოლუცია, რომელიც მათი გადმოსახედიდან სამართლიანია, რაც საბოლოო ჯამში ვალდებულებების შეუსრულებლობის ალბათობას ამცირებს.¹⁷⁹ თუმცა საინტერესოა, რა ხდება ისეთ შემთხვევაში, როდესაც ყველაფრის მიუხედავად მხარე უარს ამბობს მის მიერ სამედიაციო მორიგებით ნაკისრი ვალდებულების ნებაყოფლობით შესრულებაზე? სწორედ აქ იკვეთება სამედიაციო მორიგების აღსრულების აუცილებლობაც. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს თითოეული ადა-

---

¹⁷⁷ *Spencer D., Brogan M., Mediation Law and Practice*, Cambridge University Press, New York, 2006, 265.

¹⁷⁸ *წუდაძე ა.*, სასამართლო მედიაციის ქართული მოდელი ევრო-ამერიკულ პრიზმაში, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2016, 20.

¹⁷⁹ *Sussman E., The Final Step: Issues in Enforcing the Mediation Settlement Agreement*, the Fordham Papers, 2008, 2.

მიანის დაცვა არაკეთილსინდისიერი მხარისგან, ვინაიდან კეთილსინდისიერი მხარის დაცვა „შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც კანონმდებლობა ითვალისწინებს გადაწყვეტილების იძულებით აღსრულებას, ხა თქმა უნდა იმ შემთხვევაში, თუ მოვადე ახ ასრულებს მას ნებაყოფლობით.“¹⁸⁰

წინააღმდეგ შემთხვევაში, მედიაციამ, როგორც პროცესმა დავის გადაწყვეტისა, შეიძლება ბუტაფორიული და არაპრაქტიკული მექანიზმის სახე მიიღოს.¹⁸¹ თუმცა აღსრულების საკანონმდებლო ბერკეტების განსაზღვრისას აუცილებელია თანაბარზომიერების დაცვა მხარეთა ნების შედეგად მიღწეულ კერძოსამართლებრივ აქტში ჩარევის დროს.

სასამართლო მედიაციის რეფორმასთან დაკავშირებით ყურადსაღებია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 187-ე მუხლის რედაქცია, რის საფუძველზეც ამოღებულ იქნა ჩანაწერი სასამართლოს მიერ მორიგების დამტკიცებაზე განჩინების გამოტანის თაობაზე სასამართლო მედიაციის შეთანხმებით დასრულების შემთხვევაში.¹⁸² კანონმდებლობა სასამართლო სამედიაციო მორიგების აღსრულების მხრივ ჩიხშია შესული, რადგან გაუარესდა სასამართლო სამედიაციო მორიგების აღსრულების წესი, რაც დაუყოვნებლივ საჭიროებს სახელმწიფოს სათანადო რეაგირებას. საუკეთესო გამოსავალი აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად მდგომარეობს ისევ საკანონმდებლო ცვლილებებში, კერძოდ,

---

¹⁸⁰ გოთუა დ., უცხო ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილებებისა და უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღსრულება, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2010, 134.

¹⁸¹ ყანდაშვიდი ი., საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასასამართლო ფორმები, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2018, 104.

¹⁸² იხ. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 2019 წლის 3 სექტემბრის მდგომარეობით, <<https://matsne.gov.ge/document/view/29962?publication=134>> [19.06.2021].

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 187^{-ე} მუხლისათვის ძველი ფორმულირების დაბრუნებაში - სასამართლოს მიერ სამედიაციო მორიგების დამტკიცებას საქმის შეწყვეტის პარალელურად, რაც უზრუნველყოფს სამედიაციო მორიგების აქტის აღსრულების მყარი გარანტიის ჩამოყალიბებას.

რაც შეეხება კერძო მედიაციას, ამ მხრივ საქართველოს მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი სრულად ჰარმონიზაციაშია საერთაშორისო მოთხოვნებთან და მხარეებს მხოლოდ ორ წინაპირობას უწესებს, რათა მათ მიერ შედგენილმა სამედიაციო აქტმა შეიძინოს აღსრულებადი ბუნება: იგი უნდა იყოს საქართველოს კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში და გააჩნდეს შინაარსობრივად აღსრულებადი ბუნება. ამ გზით ქართველმა კანონმდებელმა გარკვეულწილად ჩარჩოებში მოაქცია კერძო მედიაცია, თუმცა მინიმალური საზღვრებით, რათა დაიცვას ბალანსი კერძო ურთიერთობაში ჩარევისა და მხარეთა მიერ მიღებული გადაწყვეტილების ტრანსფორმირებაში. გარდა აღნიშნულისა, გამოიკვეთა გარკვეული პრობლემები, რაც კითხვის ნიშანს აჩენს კერძო მედიაციის აღსრულების პრაქტიკულ განხორციელებასთან მიმართებით. კერძოდ, ქართული სამედიაციო სამართალი მკაფიოდ არ განმარტავს აღსრულების პროცედურას, თუ რა მართლზომიერი დებულებები შეიძლება გახდეს აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძველი, რაც, საბოლოო ჯამში, იძლევა იურიდიული ინტერპრეტაციის საშუალებას. სამედიაციო მორიგების აღსრულების კუთხით აღსანიშნავია ნოტარიატის როლიც, რომელიც უფლებამოსილია სასამართლოს გვერდის ავლით განახორციელოს, როგორც კერძო, აგრეთვე სავალდებულო მედიაცია და თავადვე უზრუნველყოს მისი აღსრულება სააღსრულებო ფურცლის გაცემის საფუძველზე, რაც თავის მხრივ კიდევ უფრო ამარტივებს სამედიაციო მორიგების ქმედითობას.

საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების აქტის ცნობა-აღსრულების შემთხვევაში სასამართლო ამოწმებს აქტის შესაბამისობას არა საქართველოს კანონმდებლობასთან, არამედ

მხოლოდ საჯარო წესრიგთან მიმართებით, ვინაიდან რა ითვალისწინებს მხარეთა მიერ განსხვავებული სამართლის არჩევის შესაძლებლობას. აქედან გამომდინარე, საინტერესო იქნება სასამართლო პრაქტიკის განვითარების ტენდენციები საჯარო წესრიგის განვრცობის კუთხით, ვინაიდან სასამართლოს ენიჭება ფართო ინტერპრეტაციის საშუალება, განმართოს საჯარო წესრიგი ქართული სამედიაციო სამართლისათვის და დაადგინოს კომერციული ურთიერთობებისათვის მორიგების აქტის აღსრულების მყარი პრაქტიკა.

ქართული სამედიაციო კანონის დაახლოებას ადასტურებს შედარებით-სამართლებრივი ანალიზის საფუძველზე ევროკავშირის წევრი ქვეყნების საკანონმდებლო ბაზის მიმოხილვაც, რომლის მიხედვითაც გერმანიაში, ბელგიასა და ფინეთში აქტიურად გამოიყენება კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულების მიზნით სასამართლოსათვის სააღსრულებო ფურცლის გაცემის უფლებამოსილების მინიჭება. თუმცა ბელგიისა და ფინეთის სახელმწიფოების მაგალითზე დაყრდნობით არათანაბარზომიერად იზღუდება ნებაყოფლობითობის პრინციპი, რაც კერძო მედიაციისათვის არ არის მიზანშეწონილი. ამგვარად, შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის მიერ კერძო სამედიაციო მორიგების აღსრულებადუნარიანობის მინიჭება მხოლოდ წინ გადადგმული ნაბიჯია მედიაციის განვითარებისათვის, რამაც გაზარდა მედიაციის ინსტიტუტისადმი სანდოობის ხარისხი. საბოლოო ჯამში კი, მედიაციის პროცესში მიღწეული შეთანხმება მხარეთა მონაპოვარია და პასუხისმგებლები არიან ერთმანეთის მიმართ მის ნებაყოფლობით¹⁸³ აღსრულებაზე, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში საკუთარი შეხედულებით შეუძლიათ მიმართონ შე-

---

¹⁸³ Esplugues Carlos, Barona V. Silvia, *Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 48.* მოხსენიებულია: *ყანდაშვიდი ი., საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასასამართლო ფორმები, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2018, 103.*

თანხმების დადასტურების ფორმას სასამართლოს მეშვეობით,¹⁸⁴ რაც ოქროს შუალედით აბალანსებს კერძო სამედიაციო მორიგების იძულებითი აღსრულების დადებით და უარყოფით ასპექტებს.

ბიბლიოგრაფია:

1. ასოცირების შესახებ შეთანხმება, ერთი მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და, მეორე მხრივ, საქართველოს შორის, 27/06/2014, გამოქვეყნების თარიღი: 11/09/14, დროებითი გამოყენების რეჟიმი: 01/09/2014, სრულად ძალაში შესვლის თარიღი: 01/07/2016.
2. საქართველოს ორგანული კანონი „საქართველოს შრომის კოდექსი“, სსმ, 75, 17/12/2010.
3. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997.
4. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997.
5. საქართველოს კანონი „ნოტარიატის შესახებ“, სსმ, 46, 04/12/2009.
6. საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019.
7. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის №271-ე ბრძანება „სანოტარო მოქმედებათა შესრულების წესის შესახებ“ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე, სსმ, 33, 31/03/2010.
8. ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის №R(2002)10 რეკომენდაცია „სამოქალაქო საქმეებში მედიაციის შესახებ“, 2002.
9. განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „მედიაციის შესახებ“, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216089>> [14.09.2021].
10. განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლი-

---

¹⁸⁴ Shamir Y., Kutner R., *Alternative Dispute Resolution Approaches and Their Application*, Unesco, 2003, 30.

ლების შეტანის შესახებ“, <<https://info.parliament.ge/file/1/-BillReviewContent/247857>> [14.09.2021].

11. ბალათუჩია გ., სამედიაციო მორიგების აღსრულება საქართველოში, სამაგისტრო ნაშრომი, თბილისის ღია უნივერსიტეტი, თბ., 2020, 17-19, 36.
12. გაღდავა დ., ფხაკაძე თ., საჯარო წესრიგი როგორც უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების ცნობასა და აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძველი, ჟურნ. „ახალგაზრდა ადვოკატები“, 2018, 16.
13. გვენეტაძე ნ., გოციხიძე ე., თოხღია ვ., მუხუსიძე დ., სოფხომაძე კ., მემორანდუმის ხელმომწერი ქვეყნების მოსამართლეთა ასოციაციების საერთაშორისო კონფერენციის მასალები მოსამართლეთა საქმიანობის შეფასების, სასამართლო მედიაციისა და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების საკითხებზე, თბ., 2017, 63.
14. გოგიშვიდი მ., სუღბანიშვიდი მ., მესხიშვიდი ქ., ჭინოხია ხ., გელაშვიდი ი., ურთიერთობები სასამართლო სხდომის დარბაზში, სხდომის მართვის, მხარეთა მორიგების კომუნიკაციური და სამართლებრივი ასპექტები, თბ., 2010, 38.
15. გოთუა დ., უცხო ქვეყნის სასამართლო გადაწყვეტილებებისა და უცხოური საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებების აღსრულება, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2010, 11, 62, 134.
16. ზოიძე ბ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი პირველი, თბ., 1999, 178.
17. თოღუა მ., ვიდეზსი ჰ., ვალდებულებითი სამართალი, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბ., 2006, 105.
18. კობაღაძე დ., მორიგებისა და სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტების თანაარსებობა სამოქალაქო პროცესში, ჟურნ. „ორბელიანი“, №1, 2019, 29-30, 34.
19. დიდუაშვიდი თ., საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის კომენტარი, მეორე გამოცემა, თბ., 2007, 374.
20. მამაიაშვიდი თ., მორიგება, როგორც სამოქალაქო საქმის წარმოების დამთავრების საფუძველი, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2017, 23.

21. მამაიაშვიდი თ., მოსამართლის ფუნქცია სამოქალაქო საქმისწარმოების მორიგებით დამთავრებისას და შედეგები, რომელიც მიიღწევა მორიგებით, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2018-2019“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 103.
22. მიქელთაძე მ., კოლექტიური შრომითი დავის გადაწყვეტის მექანიზმები და მათი ფუნქციონირების ინსტიტუციური მოდელები, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2020“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2020, 137, 160.
23. მშვიდგაძე თ., მედიატორის როლი მედიაციის დასრულების ეტაპზე, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2020“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2020, 70.
24. მჭედრიძე მ., მედიაციის ინსტიტუტის ინტეგრირება საქართველოს საკანონმდებლო სივრცესა და პრაქტიკაში, სამაგისტრო ნაშრომი, თბილისის ღია უნივერსიტეტი, თბ., 2020, 53.
25. ღეონიძე ი., ნუსუბიძე მ., სანოტარო მედიაციის ინსტიტუტის თავისებურება ქართულ სამართალში და მისი განვითარების პერსპექტივა, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2018-2019“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 83, 104.
26. ოსტეხმიდვიჩი მ. ს., სვენსონი ჰ. დ., დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები საქართველოში, თბ., 2014, 135-136.
27. გაკაშვიდი ს., სანოტარო მედიაციის ჩამოყალიბებისა და განვითარების ტენდენციები საქართველოში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2012“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2013, 82.
28. ქახიცივაძე დ., ჟიჟიაშვიდი თ., მოხჩიდაძე თ., კეკენაძე გ., გზამკვლევი არბიტრაჟში საქართველოს სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეებისათვის, თბ., 2017, 93.
29. ყანღაშვიდი ი., საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სასამართლო და არასასამართლო ფორმები, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2018, 100-101, 103-104, 195-198, 246.

30. ჩიგაშვიდი ნ., სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვეობის საფუძველი, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2016“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2017, 13.
31. ჩიგაშვიდი ნ., შეცვლილი გარემოებების გავლენა ვალდებულების შესრულებასა და მხარეთა შესაძლო მეორად მოთხოვნებზე, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2014, 70, 190.
32. ჩოჩიშვიდი მ., სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხისათვის, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2020“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2020, 88, 94.
33. ცეხცვაძე გ., მედიაცია-დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული ფორმა (ზოგადი მიმოხილვა), თბ., 2010, 244.
34. ცეხცვაძე გ. (ივ.), ახვავაძე მ., ვასაძე ე., თვაუხი ხ., ივანიძე გ., მახაუხი პ., ჟიჟიაშვიდი თ., გაკაშვიდი ს., ხუჭუა თ., ჯიბღაძე ბ., მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბ., 2013, 64.
35. ცინცაბაძე ა., ქებუჩია თ., შრომითი მედიაციის სამართლებრივი და სოციოლოგიური კვლევა, ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი, თბ., 2019, 41, 47, 90.
36. ცუხი მ., მედიაციის აქტის შედგენის ხელოვნება: სახელმძღვანელო ინსტრუქციები, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2012“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2013, 222.
37. წიკდაუხი ს., ბახნაბიშვიდი გ., სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი საქართველოში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - წელიწდეული 2017“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2018, 10, 19-20.
38. წულაია თ., თვითგამორკვევა, როგორც ძირითადი ღირებულება მედიაციის პროცესში ეთიკის კოდექსებსა და სამართლებრივ ნაშრომებში: კონკურენცია დავის მონაწილე მხარეთა ავტონომიასა და შინაარსობრივ სამართლიანობას შო-

- რის, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - ნელინდეული 2017“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2018, 264.
39. *წუდაძე ა.*, სასამართლო მედიაციის ქართული მოდელი ევრო-ამერიკულ პრიზმაში, სადისერტაციო ნაშრომი, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბ., 2016, 20.
  40. *ჭაღიძე თ.*, ხანდაზმულობის ვადის დენის შეჩერება მედიაციაზე შეთანხმებით, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა - ნელინდეული 2015“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2015, 137, 152.
  41. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 5 ნოემბრის №2ბ/1084-13 გადაწყვეტილება.
  42. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2016 წლის 2 სექტემბრის №2ბ/4173-16 გადაწყვეტილება.
  43. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2008 წლის 23 დეკემბრის №ას-531-764-08 განჩინება.
  44. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2010 წლის პირველი თებერვლის №ას-27-გან-1-2010 განჩინება.
  45. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 14 თებერვლის №ა-3968-შ-107-2019 გადაწყვეტილება.
  46. Act on Mediation in Civil Matters and Confirmation of Settlements in General Courts, Ministry of Justice, Finland, 394 / 2011.
  47. Belgian Judicial Code, Part VII: Mediation, 1967.
  48. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21.05.2008.
  49. United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, General Assembly Resolution 73/198, 2018, UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018 (amending the UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002) GA Res 73/199, adopted at the United Nations General Assembly, 73rd Session (20 December 2018).

50. *Andreas N.*, Making Mediation Mandatory: A Proposed Framework, *Journal on Dispute Resolution*, Vol. 7:2, 1992, 287.
51. *Aydt B. H.*, Mediation - The Alternative for "Win-Win", ABR, ABRM, CRB, 2001, 1, <http://coar.com/files/pdf/Mediation_Win-Win_Article.pdf> [19.06.2021].
52. *Burns P. R.*, Some Ethical Issues Surrounding Mediation, 70 *For-dham L. Rev.* 691, Vol. 70, Issue 3, 2001, 691.
53. *Chong Shou Y., Steffek F.*, Enforcement of International Settlement Agreements Resulting from Mediation under the Singapore Convention – Private International Law Issues in Perspective, *Singapore Academy of Law Journal*, Special Issue, Research Collection School of Law, 2019, 457.
54. *Chua E.*, The Singapore Convention on Mediation - A Brighter Future for Asian Dispute Resolution, *Asian Journal of International Law*, 2018, 1, 3.
55. *Cover Payne C.*, Enforceability of Mediation Agreements, *Journal on Dispute Resolution*, Vol. 1, Issue 2, 1986, 386.
56. *Demeyere L.*, Mediation in Belgium - an Overview, *Yearbook on International Arbitration*, Vol. 2, 2012, 363.
57. *De Palo G., Trevor M. B.*, *EU Mediation-Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 20, 24-26, 104.
58. *EU Handbook on Mediation: Mediation Law and Practice in Other EU Countries*, <http://mediation-net.eu/pdf/books/analysis_concise_text2.pdf> [19.06.2021].
59. *Gaillard E., Bermann A. G.*, *Guide on Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards*, UNCITRAL, 2017, 261.
60. *Gren N.*, The Principles of Mediation, *Journal of Eastern European Law*, Vol. 24, 2016, 77.
61. *Helmut C. D.*, *A Comparative Analysis of Mediation by Examination and Critique of the Theory and Practice Thereof in Germany*, University of Glasgow, 2015, 28.
62. *Hwang M., Lin K.*, *Corruption in Arbitration: Law and Reality*, paper presented at Herbert Smith-SMU Asian Arbitration Lecture, Singapore, 2011, 51.

63. Initiative Mediation Support Deutschland, Basics of Mediation: Concepts and Definitions Fact Sheet Series: Peace Mediation and Mediation Support, German Federal Foreign Office and Initiative Mediation Support Deutschland (IMSD), 2017, 1.
64. International Bar Association Subcommittee on Recognition And Enforcement Of Arbitral Awards, Report on the Public Policy Exception in the New York Convention, IBA, October, 2015, <https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3630&opac_view=6> [16.09.2021].
65. Labour Legislation Guidelines, Chapter IV Substantive Provisions of Labour Legislation: Settlement of Collective Labour Disputes, <<https://www.ilo.org/legacy/english/dialogue/ifpdial/llg/noframes/ch4.htm>> [16.09.2021].
66. *Les A., Cullen P. B.*, Settlement and Reform of the Civil Justice System: How Settlement is Changing the Practice of Law, *Waikato Law Review*, Vol. 17, 2009, 39.
67. *Lew Julian D. M., Mistelis Loukas A., Kroll S. M.*, Comparative International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, Hague, 2003, 12, 689.
68. *Mccrory P. J.*, Mandated Mediation of Civil Cases in State Courts: A Litigant's Perspective on Program Model Choices, *Ohio State Journal on Dispute Resolution*, Vol. 14:3, 1999, 847.
69. *Olivier M.*, The Role of Court-annexed Mediation in Providing Access to Justice in the Resolution of Commercial Disputes, *Northwest University*, 2018, 21-22.
70. *Rosu A.*, Mediation - Voluntary or Mandatory Procedure, *Acta Universitatis Danubius Juridica*, Vol. 1, 2010, 122.
71. *Salehijam M.*, Mediation Clauses: Enforceability and Impact, *Singapore Academy of Law Journal, Special Issue*, Vol. 31, 2019, 636.
72. *Shamlikashvili T.*, Mediation in the Neighbouring Countries: the Case of Russia, Directorate General For Internal Policies, Policy Department : Citizen's Rights and Constitutional Affairs, European Parliament, Brussels, 2011, 4.
73. *Shamir Y., Kutner R.*, Alternative Dispute Resolution Approaches and Their Application, *Unesco*, 2003, 30.

74. *Smith G.*, Unwilling Actors: Why Voluntary Mediation Works, Why Mandatory Mediation Might Not, *Osgoode Hall Law Journal*, Vol. 36.4, 1998, 878.
75. *Spencer D., Brogan M.*, *Mediation Law and Practice*, Cambridge University Press, New York, 2006, 265.
76. *Steffek F.*, *Mediation in the European Union: An Introduction*, Cambridge University, Cambridge, 2012, 1.
77. *Sussman E.*, The Final Step: Issues in Enforcing the Mediation Settlement Agreement, the *Fordham Papers*, 2008, 2, 4.
78. *Thayer D., MacKenzie L. S.*, *Binding Mediation, a Trap for the Unwary*, The Recorder, ALM Publication, California, 2012, 1.
79. The United Nations, *Guidance for Effective Mediation*, A/66/811, 25 June 2012, 4.
80. *Weatherspoon F. D., Kendall I.*, Resolving Race Discrimination in Employment Disputes through Mediation: A Win-Win for All Parties, *American Journal of Mediation*, Vol. 5, 2011, 114.
81. *Wilking F.*, *The Enforcement and Setting Aside of Mediation Settlement Agreements: A Comparison Between German and International Commercial Mediation*, University of Cape Town, Cape Town, 2015, 47.
82. *Zeller B., Leon Trakman L.*, *Mediation and Arbitration: The Process of Enforcement*, University of New South Wales, Law Research Series, Sydney, 2019, 8.
83. *Menini and Rampanelli v. Banco Popolare Società Cooperativa*, 2017.
84. *Kenya Plantation and Agricultural Workers Union v. Maji Mazuri Flowers Limited*, 2012.
85. *Gesetz Zur Förderung der Mediation und Anderer Verfahren der Außergerichtlichen Konfliktbeilegung*.
86. *Медиация - Практическое Руководство по Применению Гааской Конвенции от 25 октября 1980 года О Гражданско-Правовых Аспектах Международного Похищения Детей*, Научно-методический Центр Медиации и Права, Перевод, 2013, 89.
87. <<https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>> [15.09.2021].
88. <<http://gil.mylaw.ge/ka/term/267.html>> [15.09.2021].